N°. 153.

DE GRONDWET.

ZEGELEN 1853

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van een tot zes regels . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer . . . . » 0.15.
Uitgezonderd 35 cts. zegelgeld.

MAANDAG 21 NOVEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 289.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . [illegible]

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 60, Ned. Cour.

Het voornaamste wapen, dat men gebruikt tegen het voorstel tot afschaffing van het tonnegeld en den accijns op het geslagt is de redenering: dat de afschaffing van den accijns op het varkens- en schapenvleesch den prijs niet heeft doen verminderen. Men zegt: afschaffing van belasting doet veeleer den prijs van het voorwerp klimmen.

Wij zullen, voor heden, ons niet verledigen tot eene opzettelijke wederlegging dezer ketterij tegen het gezonde verstand.

Maar, wij wenschen op ééne enkele omstandigheid te wijzen, die het best het *karakter* van de wapens, die men gebruikt, zal doen leeren kennen.

Dezelfde organen van het Ministerie, welke deze onzinnige leer prediken, nu het een voorstel geldt, voortgekomen uit den boezem der constitutionnele partij, hebben het *nut* en de *doelmatigheid* van het Koninklijk Besluit van 15 Sept. jl., waarbij de regten op den invoer van de granen en andere levensmiddelen zijn verminderd, *hemelhoog geprezen*.

Nu zijn, sedert den 15 Sept., — *wij* behoeven het niet te zeggen, om welke redenen — de granen en andere levensmiddelen *steeds in prijs geklommen*, en klimmen nog *dagelijks*.

Ware de bestrijding van het *voorstel* de bestrijding van een *beginsel*: niet de bestrijding van *personen*, de ministriële organen hadden zich, vasthoudende aan het thans gepredikte beginsel, dat afschaffing van belasting den prijs doet klimmen, evenzeer *tegen* het besluit van 15 September behooren te verzetten.

Maar het *besluit* werd geprezen; het *voorstel* wordt afgekeurd.

Is er *meer* bewijs noodig, om het *karakter* van de polemiek der gedienstige geesten van het Ministerie te doen kennen? Is er meer noodig, om te doen zien, dat [illegible] dient, in stede van het *Vaderland*?

Het *Journal du Limbourg*, dat steeds de opgaande zon aanbidt en zich, [illegible] schijnt, gemakkelijk laat vinden, wanneer het er op aan komt om ministeriëele meeningen en kerkelijke partijwetten te verdedigen, levert in zijn nummer van Woensdag den 16 Nov. jl. een lang doch zinledig artikel over het voorstel der negen leden. Het artikel is blijkbaar geschreven met de bedoeling, niet om het verkeerde van den voorgestelden maatregel aan te toonen, maar om twee der afgetreden Ministers, mede-onderteekenaars van het ontwerp, die men in de wolken heeft verheven toen zij aan het roer stonden, te hekelen en te bestrijden. Met dezelfde onbondigheid als de *Amsterdamsche Courant* en de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* wordt door het Journal de strijd gevoerd tegen *personen* en niet tegen *zaken*. Het stelsel van persoonlijke verdachtmaking, [illegible] door de patronen [illegible] wederom door. Wij achten het onnoodig, om in eene opzettelijke wederlegging te treden van het artikel, omdat het Journal de memorie van toelichting op het voorstel niet of slechts ten halve schijnt gelezen te hebben en dezelfde staathuishoudkundige ervaring aan den dag legt als zijn Haagsche confrater. In onze artikelen ter aanbeveling van het voorstel zullen wij overigens de argumenten der tegenstanders ontmoeten. Wij gelooven intusschen niet, dat onze Limburgsche broeders door de logica van het *Journal du Limbourg* overtuigd zullen zijn.

De *IJsselbode* bevat de volgende, opmerkelijke beschouwingen over het voorstel tot afschaffing van het tonnegeld en den accijns op het geslagt.

»Voor de constitutionnele partij is het een vereerend verschijnsel, dat de *verdediging* van het voorstel overal steunt op wetenschappelijke en staathuishoudkundige gronden, en dat nergens het voorbeeld wordt gevolgd van de *bestrijders*, die — beginnende met *de Nederlander* en de *Amsterdamsche Courant* en afdalende tot de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* — slechts in persoonlijkheden en [illegible] vinden, tegen hetgeen alleen door de wetenschap behoorde bestreden te worden.

Er is een tijd geweest, toen men alle lasten, alle bezwaren op de toekomst schoof. Het stelsel van volharding, rampzaliger gedachtenis, voerde tot leus: après nous le déluge! Men zorgde slechts voor den dag, en geene opoffering was te groot, indien zij slechts morgen *morgen* gevoeld werd, zoo daardoor in de behoeften van *heden* werd voorzien. Wij weten wat het ons heeft gekost, en nog zwoegen wij onder den last daardoor veroorzaakt; nog heden verkeeren wij dien ten gevolge in het geval, dat wij het volk der wereld zijn, dat betrekkelijk den *grootsten* schuldenlast torscht, en de *meeste* belastingen opbrengt.

Dat wij een verderfelijk, onhoudbaar stelsel, alles op de toekomst te schuiven, en den maaltijd van morgen te verslinden, om den honger van heden te bevredigen.

Eene geweldige reactie vond sedert plaats. De schrik beving ons, en eene magtige krachtsontwikkeling en inspanning, die onzer natie tot eere verstrekt, deed ons gelukkiglijk van de helling, die ten afgrond voerde, weder op effen bodem vasten voet vatten. Sedert 1849 stuurde een eerlijk, bekwaam en energiek bewind, in zijne pogingen door den zegen van gunstige omstandigheden geholpen, ons in geheel tegenovergestelde rigting voort. De uiterste spaarzaamheid, aan karigheid grenzende, deed de uitgaven tot het onvermijdelijke beperken; te korten maakten plaats voor overschotten; schuldenmaken voor schulddelging en en bij dat alles ontwikkelden zich de bronnen onzer welvaart, en stegen gestadig de inkomsten.

Maar die reactie had een ander natuurlijk gevolg. Had men vroeger *alle* last op de toekomst geschoven, thans zou men tot een ander uiterste overslaan. Men wilde, om het [illegible] schiet te verruimen en de toekomst gunstig te doen zijn, voortgaan om, bij gunstiger omstandigheden, dezelfde schier ondragelijke lasten te blijven torschen, die de ongunst van vroegere tijden had opgelegd. Had men vroeger onbezorgd den maaltijd van morgen verslonden — thans wil men heden honger lijden om morgen in overvloed te baden.

Ook dat gaat te ver. Elke dag hebbe zijne zorgen en zijne lusten. En kan men een behoorlijk maal verkrijgen, zonder vrees, dat de dag van morgen gebrek zal opleveren, dan is het wijs daarvan met magtigheid gebruik te maken.

De natie mag aanspraak maken, na zoo groote inspanning, reeds dadelijk in het genot te treden van een deel der vruchten daardoor verkregen. Dat men zorge voor een toekomstig geslacht en dat de hulpbronnen niet voor den zoet wegmaalje, is prijsselijk. Maar even dwaas zou het zijn, het tegenwoordig geslacht in kommer en druk te laten wegkwijnen, alleen met het oogmerk, om de taak voor een toekomend geslacht [illegible] te maken.

Het huishouden van een volk heeft, daarenboven, een zeer opmerkelijk karakter, dat door de ondervinding der laatste tijden al meer en meer is aan het licht gekomen. Zoo min als tweemaal twee vier is in de financiën, leveren [illegible] gedeeld door twee, nul. Verdubbelt men het bedrag eener belasting — zij zal daarom niet eens zoo veel opbrengen, schaft men haar af — zij zal daarom voor de schatkist niet geheel verloren zijn. Want hetgeen men aan het volk aan de eene zijde laat behouden, wordt zeer zeker door andere kanalen weder productief aangebragt, waaruit ook de schatkist haar deel put. Stel, dat men een millioen, anders voor accijns op het vleesch betaald, aan de verbruikers laat behouden. Dat millioen wordt niet aan guldens of rijksdaalders in de kas weggeborgen; maar ongemerkt wordt het [illegible] waarschijnlijk voor meerder verbruik van vleesch, een ander deel voor behoeften, die men anders onvervuld moest laten; een ander deel ter voortbrenging van waarden, die het nationaal vermogen komen verrijken.

De nood der tijden was eene drangreden te meer, om juist thans iets ter verligting onzer lasten te doen. Het tonnegeld op de zeeschepen was eene groote belemmering voor onzen handel, wiens hulp men nu vooral noodig heeft, om ons van de noodwendige levensbehoeften te voorzien. De klagten over de bovenmatige kosten op de inklaringen in onze havens vallende, waren te gegrond, dan dat men niet, nu de schatkist het toelaat, die kosten zou trachten te verminderen. Becijferingen van onze voornaamste handelaren hebben aangetoond, dat hetzelfde schip, hetwelk te Bremen ƒ 460, te Antwerpen ƒ 650 betaalt, te Amsterdam meer dan ƒ 1430 aan ongelden heeft. Het systeem van vrijen handel doet eene levendige concurrentie allerwege ontstaan; om die concurrentie te kunnen volhouden moeten onze schepen ook zoo veel mogelijk dezelfde voorregten als anderen genieten.

Meer algemeen zal evenwel de ontheffing van den accijns op het geslagt gevoeld worden. De ontheffing van den accijns op het varkens- en schapenvleesch heeft op zich zelve weinig voor de verbruikers gebaat. Dit is zoo. Daarvoor bestaat vooreerst die algemeene reden, dat de duurte van alle levensmiddelen ook invloed op den prijs van het varkens- en schapenvleesch moet uitoefenen — als bijzondere reden kwam daarbij de schaarschte van de voedingsmiddelen voor varkens en schapen; vooral voor de eersten, namelijk van den aardappel. Maar hierbij voegt zich de meer natuurlijke, [illegible] oorzaak, dat de opheffing van den accijns op varkens- en schapenvleesch, terwijl die accijns op rund- en kalfsvleesch bleef bestaan, ten gevolge moest hebben, eene vermeerderde consumtie van varken- en schapenvleesch. Met andere woorden, niets was natuurlijker dan dat de verschillende soorten van vleesch dadelijk weder in dezelfde prijsverhouding tegen over elkander geraakten. Bestond er niet zoo groote uitvoer van slagtvee, het rund- en kalfvleesch zou *met* het varkensvleesch in prijs zijn gedaald; maar de uitvoer hield het eerste op prijs, en nu rees het varkens- en schapenvleesch tot op de hoogte van het belaste rundvleesch. Dat kan anders. Want is varken- of schapenvleesch merkelijk beterkoop verkrijgbaar dan rundvleesch, eene groote menigte ingezetenen zullen het bij voorkeur koopen, en juist door die vermeerderde consumtie weder in gelijke prijsverhouding tot het rundvleesch brengen. Hierbij komt, dat in Engeland geen accijns op het vleesch bestaat, dat de vrachten laag en niet noemenswaard zijn, zoodat te Londen het vleesch van den os, aan de IJsselboorden vetgeweid, tot veel lager prijs wordt gegeten dan te Deventer of te Zutphen. Met regt wordt in de memorie aangevoerd, dat dien te gevolge onze accijns als eene *premie van uitvoer* begon te werken. Zoo men hetzelfde voedsel in Engeland beterkoop kan leveren dan te Deventer — wat is natuurlijker dan die strekking der markt, om zich derwaarts te rigten?

Daaraan moest een eind komen, hoe eer zoo beter. En gelukkig laat onze finantiële toestand toe daar een eind aan te maken. Ook voor den angstvalligste is dit onwederlegbare cijfers door de voorstellers aangetoond. De groote zorg, — het herstel van het Indisch muntwezen — is men reeds te boven gekomen. Daarvoor liggen de noodige millioenen beschikbaar. Andere millioenen zijn voor schulddelging bestemd — en men vergete alleen, dat wij thans het bedrag der bespaarde renten [illegible] dering van belasting, aan de natie ten goede laten komen. Waarlijk, daar is geen overdrijving — maar wijze zorg voor den dag van heden, die zijnen druk heeft, eene zorg, die de Natie nieuwe krachten zal geven om met te meer gemak den last van morgen te dragen.

In *de Morgenster* van 16 Nov. lezen wij:

»Vrije verkiezing op kerkelijk terrein. Wij weten het, »sommigen van onze vrijzinnigen hebben er [illegible] »ook van gedroomd, maar gelukkig [illegible] »uit dien droom en, zoo wij [illegible] die »hersenschim voor altijd [illegible] de partij, »die van het [illegible] beroemt op den »naam van [illegible] legt het er op toe, om »dien droom te verwezenlijken, en zij doet dat met open »oogen, met bedachtzaam overleg. Maar hebben die »mannen, die beweren dat zij godsvrucht en deugd op »prijs stellen, dan niet gezien, aan hoeveel verkeerds, »aan hoeveel onzedelijks de vrije verkiezingen op het »staatkundig gebied het aanzijn hebben gegeven, dat zij »dat onheil met al zijne jammerlijke gevolgen ook bren»gen willen over onze kerk, de Kerk, die zij zeggen »lief te hebben? En op politiek gebied was de groote »massa van het volk nog buitengesloten van de verkie»zingen, maar op kerkelijk terrein zullen alle gemeente»leden hunnen invloed doen gelden, zullen alle harts»togten in beweging worden gebragt. [illegible] »wij ontwaren vreemde verschijnselen.

De anti-revolutionaire partij is *vóór*, de kerkelijke-liberale partij *tegen* het stelsel der vrije verkiezingen op kerkelijk gebied.

De protestantsche leeken zijn niet op de hoogte om hunne eigene leeraren te kunnen kiezen: »de meesten kunnen geen onderscheid hooren tusschen eene regtzinnige en onregtzinnige preek;« — zij schenen in April 1853 vraagstukken van meer ingewikkelder aard te kunnen beslissen.

Men weet bij eigene ondervinding, dat de gemeenteleden nog al gemakkelijk te beroeren en te leiden zijn, dat het niet moeijelijk valt de hartstogten in beweging te brengen; maar men vreest ook, dat de gevolgen niet altijd vooraf te berekenen zijn en wel [illegible] gunstig kunnen afloopen als in April 1853 bij [illegible] en in Mei 1853 bij de verkiezingen.

Onder het voorzitterschap van Mr. GROEN VAN PRINSTERER is op de 18e bijeenkomst van *de Christelijke Vrienden*, te Amsterdam gehouden 12 October 1853, de vraag behandeld: »Welk is het regt en welke is de

„pligt van ieder Christen tot handhaving van de be-„ginselen der kerk, waartoe hij behoort?„

Hoogst opmerkelijk [illegible] *de Vereeniging* [illegible] vermeldt: „Terwijl men de *moeijelijkheid* en [illegible] de „der vraagstukken hiermede in verband staande of „hieruit voortvloeijende, werd er eene *belangrijke* en „*levendige gedachtewisseling* gevoerd. [illegible] al *eene af-„doende beslissing*, UIT [illegible] AARD [illegible] ZAAK *niet* „*kunnen worden verkregen*, zoo werd [illegible] nwel [illegible] tot „opbeuring en opheldering gezegd.„

Misschien, m. a. w. eene onpractische theorie.

Immers:

als die vraag *uit den aard der zaak* voor eene af-doende beslissing niet vatbaar is;

als de anti-revolutionnaire partij, omtrent het regt der gezindheid, na de toelichting van den onfeilbaren meester, tot geene bewustheid daarvan gekomen is;

wat zullen wij, onbekeerden of godloochenaars, dan daarvan eenig begrip kunnen vormen?

Nederlanderachtigheden.

De Nederlander scheen in No. 1036 ingenomen met *het tegenwoordig Ministerie*:

„In het *Verslag der Staatscommissie van Maart* 1848 wordt „beweerd, dat de kerkgemeenten *enkel* particuliere Corporatien „zijn.„

„*Dit Ministerie* daarentegen heeft dezer dagen openlijk ver-„klaard dat het zoodanige scheiding van Kerk en Staat, ook met het oog op de Grondwet, verwerpelijk keurt.„

Reeds in het volgende No. 1037 bleek het weder, dat men op dit punt niet geheel onbezorgd was.

„Zouden we ons niet mogen vleijen, dat de *hoofdtrekken* „(der verklaring van 26 April),„„ vooral wanneer dit met het „oog op de *praktijk* vereischt wordt, *nader in het licht zullen* „*worden gesteld?*„

„De Regering acht de Kerkgenootschappen *geenszins met* „*bloot particuliere genootschappen gelijk.* Mogen we hieruit aflei-„den dat ook volgens haar, de *openbare* instellingen, tot het „*geloof der Natie* en het bij de Grondwet erkende *regt der Ge-„zindheden* in verband behooren te staan.

De Nederlander gaat in No. 1038 nog een stap verder:

„Omtrent twee punten, die ons meer bijzonder ter harte gaan, „heeft de Regering de bedoeling van het *Voorloopig Verslag*, „naar ons voorkomt niet gevat.„

„Het eerste betreft *de benoeming van de Hoogleeraren in de „Godgeleerdheid.*„

„De Regering gaf op de vraag van *enkele leden* „„of bij de „„benoeming van Hoogleeraren in de Godgeleerdheid aan de Hoo-„„gescholen wel in billijkheid wordt gelet op de verschillende „„rigtingen in het Hervormd Kerkgenootschap hier te lande?„„ „ten antwoord:„ „„Op de hier gedane vraag van enkele leden „„kan een ontkennend antwoord gegeven worden. De Regering „„is van oordeel dat, even als ook andere leden meenen, zoo-„„danige overwegingen niet mogen gelden.„„

„*De Nederlander* vleit zich, dat de Minister zal inzien dat „hij zich in *den eigenlijken zin der vraag* vergist heeft, „„en „„formuleert haar: op nieuw.„„

„Zal aan de miskenning van het *Koninklijk besluit van Au-„gustus* 1815 en aan de partijdigheid, waarmee, ook zonder op het „belang der *wetenschap* te letten, schier telkens aan ééne rig-„ting de voorkeur verleend werd, onder dit ministerie een einde „worden gemaakt?„

Het tegenwoordig Ministerie heeft als het vorige en dat mede in dit opzigt homogeen, op de vraag der anti-revolutionnaire partij een *stellig* en *laconiek* antwoord gegeven.

Wij kunnen dus de gegrondheid der ingebragte beschuldiging toetsen aan hetgeen te dier zake is geschied onder het Ministerie THORBECKE, dat,

a. het organiek besluit van Augustus 1815 miskende;

b. partijdig handelde;

c. het belang der wetenschap veronachtzaamde; altijd... volgens het liefderijk oordeel van *de Nederlander*.

Van 1849 tot 1853, onder het Ministerie THORBECKE, ontstond slechts eene vacature in de Godgeleerde faculteiten van 's Rijks Hoogescholen, en wel aan die te *Leiden*. Zij werd vervuld door de benoeming van Dr. A. NIERMEIJER tot gewoon — en Dr. A. KUENEN tot buitengewoon Hoogleeraar. — Hierop alleen is dus de drieledige beschuldiging toepasselijk.

a. Art. 235 van het koninklijk besluit van Augustus 1815 bepaalt:

„Bij de openvalling van eenen professoralen leerstoel „zal de voordragt van een dubbeltal tot vervulling door „Curatoren, met opgave der beweegredenen van hunne „keuze, aan het departement van binnenlandsche zaken „worden ingezonden en definitive aanstelling door Ons „geschieden.„

Zoo dit voorschrift is geschonden door eene benoeming *buiten een door Curatoren ingezonden dubbeltal*, zou de beschuldiging van miskenning gegrond zijn. — Wij wachten van *de Nederlander* daarvoor *bewijs*.

Art. 56 van hetzelfde besluit bestemt de faculteit van godgeleerdheid, tot vorming der kweekelingen voor de *Hervormde* Godsdienst. [illegible] zijn de benoemde hoogleeraren geene *wettig aange-stelde* leeraren of doctoren in de theologie bij de *Nederlandsche Hervormde Kerk*, dan is door het Ministerie [illegible] voorschrift miskend. *Wij* [illegible] de verzeke-ring [illegible] tegendeel.

b. Zoo de benoeming heeft plaats gehad *met inachtneming des wettigen voorschrifts*, kan er zelfs geen schijn van partijdigheid bestaan.

Maar [illegible] het [illegible] g door het letten op de onderlinge waardige [illegible] n, *in* de Hervormde kerk zich [illegible] *jus in sacra* mogen aanmatigen en zich langs dien weg in de kerkelijke bewegingen stortende, eene beslissing nemen tusschen de partijen, welke zich de meerderheid betwisten?

Ligt het op den weg van het Ministerie, om *aftewijken* van het oordeel, dat ten grondslag ligt der voordragt, welke is opgemaakt door mannen „evenzeer „onderscheiden door hunne zucht voor de letteren en „wetenschappen, als door hunnen stand in de maat-„schappij„ en „die belast zijn met de behartiging van „alles, hetwelk naar hun oordeel, zoude kunnen strek-„ken tot handhaving of vermeerdering van het nut en „den roem der hoogeschool, waarover zij het toezigt „hebben?„ (art. 229, 234).

Zou het eerst niet dan partijdig hebben gehandeld als *buiten de voordragt* de benoeming van Dr. L. R. MEIJBOOM of Dr. N. BEETS, ofschoon beide wettige Hervormde Leeraars, ambtgenooten en broeders in de H. bediening, ware geschied?

c. Maar het Ministerie zou van het hooge standpunt, waarop het geplaatst is, de beschuldiging van verwaarlozing van het belang der wetenschap niet kunnen ontgaan, zoo de benoemden het vereischte van grondige wetenschappelijkheid misten.

Kan men in ernst dat vereischte aan de Hoogleeraren NIERMEIJER en KUENEN ontzeggen?

Wij gelooven, dat het Ministerie zich in dat opzigt veilig op het oordeel der mannen van de wetenschap in Nederland beroepen kan.

Wij meenen daarbij te mogen onderstellen, dat de rigting der benoemde Hoogleeraren bij de anti-revolutionnaire partij geheel onbekend is.

De Grondwet wijst hier op den listigen toeleg, om de regering te mengen in godsdienstgeschillen, — verwacht van het Ministerie geene afwijking van het betreden spoor en herinnert aan *de Nederlander*, dat er geschreven staat.„ „Gij zult geen valsche getuigenis „spreken tegen uwe naasten.„

Buitenland.

ENGELAND.

Hetgeen men nopens de arbeidsstakingen voorzien heeft, is gebeurd; duizende werklieden zijn daardoor tot de uiterste ellende gebragt, en melden zich dan ook reeds weder aan, om in hunne voormalige werkplaatsen opgenomen te worden. Vrijdag jl. zijn de steenkolenwerkers te Wigan weder aan den arbeid gegaan.

— De beurs was den 15 eenigzins gedaald ten gevolge van allerlei geruchten, die in omloop kwamen, onder anderen, van de aftreding van Lord Aberdeen; doch de volgende dagen is zij weder gerezen. Zij hoopt nog altijd dat de diplomatie de zaken regelen zal gedurende den winter, daar in dezen tijd groote operatien in de Vorstendommen of op zee onmogelijk zijn.

De Engelsche vloot, thans in de Turksche wateren vereenigd, bestaat uit 24 bodems, waarvan 2 van 120 en 2 van 90 stukken, in het geheel met 885 stukken, 5,332 paardenkracht en 8,852 koppen. Tot versterking van die vloot zijn op weg zes schepen, gezamenlijk met 354 stukken [illegible] paardenkracht en 3,480 man. Behalve die geduchte vloot ligt eene andere niet minder sterke nabij het kanaal ter bescherming van de eigen stranden.

FRANKRIJK.

De Bank heeft besloten, de voorschotten op het depôt van aandeelen in de ijzeren spoorwegen van 60 tot 50 pct. te verminderen.

De raad van koophandel en fabrijken, over de verlaging van de regten op het ijzer en ijzerwerk geraadpleegd, moet met eene zeer geringe meerderheid zich daartegen hebben verklaard.

BELGIE.

Onze dagbladen behelzen, gelijk de Fransche, opgaven en beschouwingen nopens den stand van levensmiddelen, waaruit blijkt dat de bevolking, ook zonder meerder aanvoer van granen, gerust kan zijn ten opzigte van den voorraad hier te lande, en wel tot den oogst van 1854 toe. Men rekende dat er 163 millioen ponden graan ingevoerd moesten worden, waarvan werkelijk reeds 102 millioen zijn ingevoerd; terwijl het overige ook voorhanden is, daar de brouwerijen in omstandigheden, als de tegenwoordige, minder produceren en dus de hoeveelheid granen ten verbruik vergrooten.

ZWITSERLAND.

De aandacht is zeer gevestigd op hetgeen in Genève, bij de jongste verkiezingen, gebeurd is: de heer Fazy, wiens benoeming als bestuurder aldaar in 1847 door de radicale partij, zoo veel indruks voortbragt, heeft thans de minderheid erlangd, daar hij 700 stemmen minder had dan zijn tegenkandidaat, de heer Castoldi. De aftreding van den heer Fazy kan voor het eedgenootschap in 't algemeen gewigtige gevolgen hebben.

TURKIJE.

De meest uiteenloopende berigten schijnen over de Oostersche zaken verspreid te worden. Aan de eene zijde melden Engelsche bladen, dat Bucharest door de Turken ingenomen zou zijn, iets hetgeen volstrekt niet bewaarheid wordt; aan den anderen kant melden Duitsche bladen dat de Turken teruggedrongen en reeds den Donau weder overgetrokken zouden zijn. Het is zeer waarschijnlijk, dat de versterking van de Russen, onder bevel van den generaal von Sacken opgerukt, eene teruggaande beweging heeft veroorzaakt; doch men zal het best doen, ook deswege nadere bevestiging af te wachten, te meer daar de diplomatie in die beweging ook gemoeid kan zijn. Immers onder de geruchten van den dag behoort, dat de diplomatie, het uiterste willende inspannen, om den uitgebroken krijg spoedig te dempen, met een nieuw voorstel is te berde gekomen.

In Azie schijnen de Turken zich bij de inname van eene Russische grensvesting zeer onderscheiden te hebben; daar zij die stormenderhand hebben veroverd. Of het getal gesneuvelde aan de Russische zijde 1000 geweest zij, is mogelijk overdreven; en men voegt er althans het verlies van de Turksche zijde niet bij, maar onpartijdigen erkennen, in elk geval, dat de Turken in Azie voordeelen hebben bepaald.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN ZATURDAG, 19 NOVEMBER.

Discussie over het in nadere overweging nemen van het voorstel, tot afschaffing van het tonnegeld en den accijns op het geslagt.

DE MIN. VAN FINANTIEN vroeg het eerst het woord, om alleen de verklaring af te leggen, dat de Regering zich niet zal verzetten tegen het in overweging nemen van het voorstel. De regering gelooft, dat de openbare en opzettelijke overweging de strekking daarvan in een juist daglicht plaatsen zal, en voor allen zal duidelijk maken, wat het welbegrepen belang van het land zal vorderen.

Wanneer de regering dit verklaart, dan wil zij daarmede tevens te kennen geven, dat zij vertrouwt op de wijsheid der Kamer in het regelen van hare werkzaamheden, opdat de begrootingswetten tijdig kunnen worden afgehandeld, om met niet al te grooten spoed, de Eerste Kamer tot het in overweging nemen van die wetten in de gelegenheid te stellen.

De heer VAN DER BRUGGHEN vroeg verschooning, dat hij, nog zoo korten tijd lid zijnde, de vrijheid neemt zoo dikwijls in de gewigtigste quaestien het woord te voeren; maar hij achtte zich thans verpligt, om de redenen op te geven, waarom hij het niet [illegible] achtte, tot het nader in overweging nemen van het voorstel te besluiten. In het Verslag der commissie van Rapporteurs was niet opgeteekend het motief, dat sommige leden met hem tot bovengemeld besluit had geleid. Het voorstel achtte hij toch *praematuum*; het was niet oirbaar, om in dit tijdstip zoodanig voorstel te behandelen; het was toch z i een voorstel, dat alleen strekte, om ons door een eersten stap op een nieuwen weg te brengen. De Spr. zag in het voorstel een eerste stap, om te komen tot eene belasting op het kapitaal; en gister nog had een der voorstellers gezegd, dat de afschaffing van het tonnegeld zou zijn de eerste krachtige inbreuk op het accijnsstelsel. En dit alles maakte hem bevreesd, om de discussiën over zoodanig onderwerp te openen.

De tweede reden van niet-ontvankelijkheid was van zoo teederen aard, dat hij hoopte niets onaangenaams te zeggen voor eenig lid van de Kamer. Aanvankelijk protesteerde hij dus tegen elke uitlegging, vreemd aan zijne bedoeling, wanneer hij met vrijmoedigheid zijne meening omtrent de politieke beduidenis van het voorstel openlegde. Die beduidenis was reeds blijkbaar uit de namen der voorstellers. De politieke rigting, welke deze voorstellers vertegenwoordigen, was, naar Spr. meening, niet meer de nationale; en ofschoon hij niet in onderzoek wilde treden omtrent die politieke rigting zelve, en hooge achting gevoelende voor den Staatsman die met zooveel opregtheid en standvastigheid heeft gehoor gegeven aan zijne wenschen omtrent het onderwijs, en voor den Staatsman, onder wiens eerlijk bestuur de financiën tot een ongekenden trap van bloei zijn geklommen, mogt hij daarom niet verbloemen, dat deze rigting niet meer was de nationale. Hij kon derhalve een voorstel niet ondersteunen, dat voortkomt uit zoodanige rigting; want hij wenschte deze politieke partij geene gelegenheid te geven om [illegible] te behalen een voordeel, dat in elk geval [illegible]

den, hetzij het aangenomen of verworpen mogt worden. Het niet in nadere overweging nemen van het voorstel daarentegen, zou aan het tegenwoordige Ministerie nieuwe kracht verleenen.

De Heer DONKER wenschte geen lof te onthouden aan de voorstellers, indien in het voorstel lof gelegen is; maar hij gelooft, dat er bij hen eene grove vergissing plaats heeft. Daarom zou hij wenschen, dat het voorstel in openbare discussie kwame; opdat de natie verneme, hoe de volksvertegenwoordigers er over denken, en de voorstellers komen tot inkeering, of de vergadering besluite tot het verwerpen van een ontijdig, onberaden en allezins verwerpelijk voorstel.

De Heer RIJK betoogt, dat men een *voorstel* kan toejuichen, waarvan men de *bedeelingen* verwerpelijk acht. Hij zal dit nader ontwikkelen, en daarom acht hij de openbare discussie over het voorstel wenschelijk.

De Heer VAN GOLTSTEIN verklaart zich mede vóór het in overweging nemen, maar tegen het voorstel zelf. De omstandigheden laten naar zijne meening de afschaffing van zoodanige belastingen niet toe, en meer dan ooit acht hij de baten van de O. I. bezittingen wisselvallig, ten gevolge van het in Indië al meer en meer verspreid zijnde liberale stelsel, zoodat de baten al meer en meer aan de O. I. bezittingen zelve zouden moeten worden besteed. De toestand van Europa was bovendien zóó gevaarlijk, dat men op geen gelukkige toekomst regt heeft te hopen; er bestond dus geen staat van zaken, die de afschaffing van belastingen gedoogde. Het voorstel zelf scheen blijkbaar het doel niet te treffen, dat men er mede beoogde; want volgens Spr. zou de prijs der levensmiddelen daardoor niet dalen, terwijl de scheepvaart, in haren bloeijenden toestand, wel in staat is, om den last van het tonnegeld te dragen. Wanneer hij evenwel stemmen zou vóór het in overweging nemen, dan was het, om, door het licht der discussie, het voorstel te doen toelichten; en te voorkomen dat een blaam worde geworpen aan het Bestuur, dat het niet zou verdienen, alsof het in de duurte van deze tijden niets had willen doen, om daarin te gemoet te komen.

De heer GROEN VAN PRINSTERER stelde op den voorgrond, dat hij noodzakelijk was een *voorloopig onderzoek* van het voorstel zelf. Het zou ook onmogelijk zijn, naar Spr. meening, om hier zoodanig onderzoek te ontwijken. (Hier wijdt de Spr. uit over het misverstand, dat er in de Kamer plaats heeft over het woord *prise en considération*, reeds uitvoerig in de jongste Nos. van *de Nederlander* betoogd.)

Zoodanig voorloopig onderzoek achtte Spr. bovendien *wenschelijk*, wegens de populariteit van het voorstel zelf. Elke belasting impopulair zijnde, was natuurlijk elke afschaffing populair. Gevaarlijk was het systeem, om eerst *later* het verkeerde van het voorstel in het licht te stellen; want uitstel van discussie zou langzamerhand de populariteit doen herwinnen van de rigting, die niet meer nationaal was.

Het voorstel strekte, om onverwijld met 1 Jan. 1854 den accijns op het geslagt af te schaffen; hij sprak niet over het tonnegeld, want hij geloofde niet, dat het zou strekken tot vermindering van den prijs der levensmiddelen; hij beschouwde dat maar als een *locomotief* van het andere gedeelte. Nu achtte hij het voorstel ontijdig, omdat het, ter voorziening van een tijdelijken nood, strekte om aan de schatkist een *duurzaam verlies* te berokkenen. Gelijk de heer VAN DER BRUGGHEN, zag hij tevens in het voorstel de kiem tot politieke en finantiële ontwerpen, met welke de toekomst van Nederlands zoude bedreigd worden. Spr. herinnerde hetgeen de heer VAN BOSSE, bij onderscheidene gelegenheden als Minister had gezegd omtrent het niet-afschaffen van belastingen; zoodat hij den minister steeds als bondgenoot, in dat opzigt, had hooggeschat. De Mem. van Toelichting gaf een ongenoegzaam evenwigt tegen hetgeen de vorige minister van Finantiën omtrent het stuk van belastingen steeds had voorgesteld. Zoo kwam hij op tegen de uitdrukking, dat de besparingen, sedert 1848 zouden zijn het gelukkig gevolg van de Grondwetsherziening; tegen het beweren, dat de afschaffing van den accijns op het geslagt een verschil van 10 centen per Ned. pond zou uitmaken. Overigens meende hij, dat zoolang de Staat zoodanig nog bezwaard was door schulden, men niet moest denken aan eenige vermindering van inkomsten, en te minder nu de politieke gesteldheid van Europa alles behalve geruststellend was, zoodat men zoogenaamde »onvoorziene« omstandigheden wel als »voorziene« mogt aanmerken. Het doel eindelijk, om aan de arbeidende klasse [illegible] het zou alleen ten voordeele komen van meer gegoeden.

De Spr. beschouwde het voorstel bovendien als eene politieke demonstratie, hetgeen hij op zich zelf niet als wanbedrijf aanmerkt. Integendeel, hij zou niet gaarne zien, dat een constitutionnele regeringsvorm, door gebrek aan politieke demonstratiën, zielloos werd; *gemaakte* de *daad* achtte hij niet verwerpelijk, zonder daarom de *bedeeling* goed te keuren. De heer VAN DER BRUGGHEN had reeds aangetoond, dat men aan zoodanige demonstratie geen wet mogt doen, niet alleen ten behoeve van het tegenwoordig Ministerie, maar met betrekking tot het herleven van de rigting die in April is gevallen. Spr. zal stemmen vóór het in overweging nemen van het voorstel, daar hij toch overtuigd is, dat vóór 1 Jan. e. k. de maatregel niet uitvoerbaar is, dat hij doelloos is. Hij wil alleen constateren, dat het nader onderzoek voor de Kamer niet noodig is; maar alleen dat daardoor de onwaarheid van het voorstel ten toon worde gesteld.

De Heer VAN LENNEP wenschte een enkel, door den Hr. GROEN behandeld punt nader te adstrueren. Hij zou stemmen tegen het in overweging nemen, niet omdat hij wenschte de discussie daarvan te smoren, maar omdat hij begreep, dat door het voorstel de natie, vooral de min gegoede klasse, zich illusiën zal scheppen, die hoe eer hoe beter moeten onderdrukt worden. Als bewijs echter, dat de Spr. de *mindere klassen* wil bevoordeelen, zou hij, bij de behandeling der begrooting, zijne stem verheffen ..... tegen *de Staatsloterij!!!*

De heer VAN NISPEN VAN SEVENAER zal vóór het in overweging nemen van het voorstel stemmen. Hem ging het steeds ter harte, om mede te werken tot de vermindering der lasten van de mindere klasse, daarom wenscht hij dat het voorstel onderzocht worde, alhoewel hij twijfelt of het geheel zal voldoen aan de daarvan gemaakte verwachting. Een naauwgezet onderzoek achtte hij in het belang van de Kamer en van de Natie hoogst noodzakelijk. Wanneer het waarheid ware, gelijk de Heer VAN LENNEP zeide, dat illusiën geschept werden, dan juist moest een onzijdig onderzoek gebleden gevorderd worden.

De heer SLOET TOT OLDHUIS schetst den toestand der arbeidende klasse, zoo als hem die uit eigen onderzoek is gebleken, en verzekert dat die toestand de aandacht van Regering en Volksvertegenwoordiging overwaardig is. Waar het geldt de belangen van die klasse, moest de Kamer en de Regering alle staatkundige geschillen en rancunes op zij stellen, om mede te werken tot al wat die klasse zal kunnen baten. Hij voor zich maakte er althans geen staatkundig vraagstuk van; maar hij achtte zich in gemoede overtuigd, dat de onzedelijke en drukkende belasting op het geslagt behoorde te worden afgeschaft. Hij zag tusschen die afschaffing en de invoering van eene belasting op de inkomsten geenerlei verband; het was niets dan een schrikbeeld.

De heer THORBECKE meent zich te mogen bepalen tot het onderwerp der beraadslaging, de vraag namelijk, of het voorstel in overweging zal worden genomen; en hij is het dus niet eens met den heer GROEN, die eene discussie van wijderen omvang verlangde. Er kon, naar zijne meening, slechts tweeërlei grond zijn, om een voorstel niet in overweging te nemen: namelijk wanneer er hoegenaamd geen grond toe is, en wanneer overweging bedenkelijk zou zijn. Beide redenen achtte hij hier niet aanwezig.

Spr. zal noch den Heer GROEN noch andere sprekers volgen op het terrein, dat alleen betreden kan worden, z. i. dan eerst, wanneer de Kamer tot het in overweging nemen zal hebben besloten.

Twee leden waren gekomen tot het besluit van de zaak niet in overweging te nemen; maar andere leden, vooral de Heer GROEN, hadden op die wijze gesproken, dat hun besluit, om wel vóór de overweging te stemmen, minder consequent moet geacht worden.

Men heeft gezegd: niet overwegen, want het voorstel is *ontijdig*; de tweede reden was: het is een populair voorstel; ten derde, niet overwegen, want het voorstel had eene politieke strekking.

Waarom was het voorstel *ontijdig?* De heer GROEN had gezegd, ontijdig, want het is te midden van de ontwerpen der Regering geworpen. De voorstellers meenden daarentegen zoolang mogelijk te hebben gewacht; want zij hebben gewacht een voorstel der regering tot afschaffing van een of meerdere belastingen. Integendeel de Regering heeft stellig verklaard, *niets* te willen doen; en nu hadden de voorstellers het voorstel gedaan dadelijk na het eindigen van het *reces* der Kamer. Wat het onderzoek betrof; het kon plaats hebben te midden van de begrooting; dat onderzoek was overigens niet ingewikkeld, want het stelde eenvoudig afschaffing voor.

De heer VAN DER BRUGGHEN had de overweging bestreden, omdat het voorstel niet op zich zelf stond; want het zou een eerste stap zijn op een nieuw te openen weg, om te komen tot een income-tax. Waaruit maakte de spreker dit op? uit het voorstel, uit de Memorie van Toelichting, uit de gedachte die hij de voorstellers toeschreef? Wat het laatste betrof, hij kon alleen voor zich zelf spreken, en wilde dan gaarne bekennen, dat hij er veel en nog is voor verbetering en herziening van het belastingsstelsel; en dat hij het voorstel als een stuk daarvan beschouwde. Spr. vroeg of de heer VAN DER BRUGGHEN ook van meening was, dat de Kamer elke overweging over dergelijk onderwerp behoorde ter zijde te stellen?

Een ander middel tot bestrijding was, dat het voorstel was *populair*, dat het derhalve reeds dadelijk moest gesmoord worden. Waarom moest een voorstel, omdat het *populair* is, geweerd worden? Verraadt dit punt niet zwakheid? [illegible] afschaffing *van het gemaal*. De afschaffing van het *geslagt* is slechts een gouvernementeel voorstel; want het kon zonder greep in ons financiewezen worden aangenomen. De voorstellers hadden dus veeleer de populariteit ontdoken. Overigens, al ware het voorstel *populair*, zou men dan meenen, dat men die populariteit zou kunnen stuiten, door een nader onderzoek af te slaan? In het stelsel zelf van hen, die de populariteit duchten, moest de nadere overweging noodzakelijk worden geacht.

De politieke strekking van het voorstel was een ander wapen van bestrijding. De heer VAN DER BRUGGHEN had dit wapen het eerst opgevat, de heer GROEN had het genoemd: politieke demonstratie. Maar die Spr. was zich niet gelijk gebleven: hij zou het betreuren als er geene politieke demonstratie meer bestond in het land, en toch zou hij die demonstratie dadelijk willen onderdrukken.

Moet alles, vroeg de Spr., al wat van den kwant eene politieke strekking hebben, die niet aannemelijk zou zijn? Hunne politieke rigting zou niet meer zijn de nationale, had de heer GROEN gezegd, is niet meer die van het kabinet; het laatste zou de Spr. niet tegenspreken, in zooverre bedoeld wordt dat de rigting van het tegenwoordig Ministerie niet is die van het vorig Ministerie; maar nu niet nationaal was, al wat niet door het Ministerie werd voorgesteld, waartoe diende dan het *initiatief*, dat bij de Grondwet aan de Kamer was toegekend? Dan mogt men vrijelijk dat artikel van de Grondwet afschaffen. Dat die rigting niet meer de nationale was, meende Spr. te moeten betwijfelen, en vroeg of eene nationale rigting zoo plotseling kon keeren? Niet uit de gebeurtenissen van eenige maanden, maar eerst na langer verloop van tijd, zal men kunnen staven, wat nationaal en niet-nationaal was. En ware de rigting anti-nationaal, waaruit het voorstel is voortgesproten; waarom dan een nader onderzoek afgeslagen? De nationale rigting van de partij, die de uitdrukking daarvan meent te zijn, kan dan bij een nader onderzoek slechts winnen.

Er was bijgevoegd: dat men aan eene tegenpartij de gelegenheid niet moest geven, om een voordeel te behalen; dat men geen voet moest geven aan dergelijke politieke demonstratiën. Wat zou daarvan het gevolg zijn? Dat men onderdrukken zou al wat niet komen zou van ééne partij; en men zou dan in de Kamer niet meer hebben harmonie bij verscheidenheid van toon, maar eentoonigheid met uitsluiting van al het andere; zelfs met zoo strikte uitsluiting, dat al het andere niet in overweging zou mogen worden genomen.

Het voorstel, had men gezegd, had eene vijandige strekking tegen het Ministerie. Wanneer men daarmede bedoelde, dat men iets anders wilde dan het Ministerie, gewis, het is vijandig; maar dan zou elke stem, uitgebragt tegen eenig wetsontwerp, mede vijandig moeten heeten. Overigens meende Spr. dat dergelijke voorstellen niet zoo vreemd waren aan de tegenwoordige leden van het Kabinet. Hij herinnerde, hoe graaf SCHIMMELPENNINCK afschaffing van accijnsen beloofd, om den druk der min gegoeden over te brengen op de meer gegoeden; hoe in 1847 een voorstel werd gedaan ter afschaffing van de rogge, enz.

De Heer VAN LENNEP had beweerd, dat de voorstellers zich illusiën maakte; maar de Spr. meende dat men illusiën niet wegnam door *belemmering* van onderzoek, maar juist door dat onderzoek in te stellen.

Eindelijk wederlegde de Spr. menig beweren van den Heer GROEN over ondergeschikte punten van verschil, waaromtrent wij in ons nader Verslag terugkomen.

De heer VAN BOSSE verklaarde, dat na de rede van den vorigen Spr., zijne taak geacht kon worden, oneindig verligt te zijn. Bovenal behoorde hij, naar aanleiding van hetgeen ten zijnen aanzien was gezegd, zich zelven te regtvaardigen tegen de tegen hem gerigte aanvallen. Het verwijt van *onbedachtzaamheid*, van *spelen met 's lands financiën*, door den Heer GROEN gedaan, had hem het meest getroffen; Hij hoopte, dat hij nimmer dat verwijt had verdiend, en ook nu niet verdiende. Steeds was hij uitgegaan van een vast beginsel, dat hij ook nu nog huldigt, zoodat hij van al wat er over de belastingen en accijnsen had gezegd geen tittel of jota terugnam. Ware hij inderdaad van gevoelen veranderd, hij zou het bekennen, zich daarbij beroepende op het voorbeeld van zoo menig Staatsman, die zich soms plotseling had bekeerd. Maar hij is overtuigd, dat de tijdsomstandigheden thans van dien aard zijn, dat de tijd is gekomen, om eenige verligting van belasting te verleenen, dewijl de schatkist dit nadeel zonde kunnen lijden. Wist de Natie wel, wat het van zoo algemeene bekendheid, dat de toestand van 1853, vergeleken met dien van 1849, eene verbetering had ondergaan van *twintig millioen gulden!* Zonder regtvaardigend zijn zoo vele verbeteringen worden tot verligting van lasten, en daarop was hij het grond, om het voorstel [illegible] Verder de hoofdquaestie, [illegible] geacht kunnen worden naauwkeurig en onderzocht.

[illegible] voorts de beweringen van den heer GROEN, dat de grondwetsherziening niet zou hebben teweeg gebragt regelmaat in de financiën en besparing, en dat de afschaffing van de accijnsen op het geslagt den prijs geen tien cents zou doen verminderen.

De hoofdvraag was, om te onderzoeken, of het doel van het voorstel zou bereikt worden. Men had van illusiën gesproken; de voorstellers hadden echter in de Memorie van Toelichting uitdrukkelijk verklaard, dat zij de arbeidende klasse niet zouden kunnen helpen, maar alleen de minderde burgerklasse kunnen te gemoet komen.

Wat de gevolgen betreft, die men [illegible] afgeschaffen [illegible] er nog [illegible] in overwegende gevallen te voorzien, dan inderdaad was het niet meer dan staathuishoudkundig, om een weinig van dien overvloed te besteden aan verligting van gewonen druk.

Spr. eindigde met te wijzen op het gunstig voornitzigt, dat dit voorstel had, met betrekking tot de orde zijner discussie. Immers het zal slechts behandeld kunnen worden na de amortisatie-wet, en door die wet alleen zou men eene besparing erlangen, bijkans gelijkstaande aan het bedrag der voorgestelde afschaffing.

De heer SLEESWIJK VENING meende, dat er geen aannemelijke grond bestaat voor het voorstel, en zal daarom tegen het in overweging nemen stemmen. Het gedeelte van des Spr. redevoering, strekte om aan te toonen, dat alle arbeidsloonen moesten verhoogd worden.

De heeren THORBECKE, VAN DER BRUGGHEN en GROEN VAN PRINSTERER komen nu nog nader terug op hunne vroegere redeneringen, waarna op voorstel van den heer SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE de Kamer de discussien gesloten verklaarde.

Met 59 tegen 3 stemmen besloot de vergadering het voorstel tot afschaffing van het tonnegeld en den accijns op het

geslagt IN [illegible] OVERWEGING TE NEMEN.

Tegen stemden de heeren VAN LENNEP, VAN DER BRUGGHEN en SLEESWIJK VENING.

's Gravenhage, 19 November.

Morgen ochtend vroegtijdig zullen wij aan onze geabonneerden een nader, uitvoerig Verslag doen toekomen van de zitting der Tweede Kamer van heden.

* Z. M. de Koning heeft heden morgen in een bijzonder gehoor ontvangen de heeren de Clermont, Sandberg en Swart, uitmakende eene Commissie van Maastricht. Zoo men verneemt, staat deze commissie in verband tot de zaken der Aken-Maastrichtsche Spoorweg-Maatschappij.

* H. M. de Koningin-Moeder heeft eergisteren avond receptie verleend aan de Heeren en gisteren avond aan de dames, die HD. waren voorgesteld.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, door den Koning gemagtigd om zorg te dragen dat, na de [illegible] Nederlandsche Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten, de bepalingen bij uitersten wil van den 10den Januarij 1837 gemaakt door wijlen den heer mr. Jacob Hendrik Hoeufft te Breda, zoo veel mogelijk worden nageleefd, heeft, ingevolge de bewoordingen van dat Testament, uitgeloofd »een gouden eerepenning ter waarde van ten »minste twintig gouden dukaten, aan den maker van »het best, verre boven het middelmatige, gekeurde »Latijnsch gedicht van ten minste vijftig regels, mits »geene vertaling zijnde, noch een privaat gelegenheids- »vers, noch een stuk, dat bevorens of in druk of in »handschrift in omloop is geweest.«

De mededingende dichtstukken moeten vóór den 1sten December 1854 aan het Departement van Binnenlandsche Zaken worden ingezonden. Zij behooren te zijn geschreven met eene andere hand dan die des vervaardigers en voorzien van eene zinspreuk, te herhalen op een daarbij te voegen verzegeld briefje, bevattende den naam, de betrekking en de woonplaats van den vervaardiger.

In de op 8 dezer te Delft gehouden [illegible] van het Koninklijk [illegible] is medegedeeld [illegible] schrijven van den volgenden inhoud:

's Gravenhage, 12 October 1853.

»De koning, acht gevende op de slechte inrigting der buurten en de weinige geschiktheid van de woningen voor de behoeftige volksklasse in het vaderland, en gezien hebbende wat tot verbetering van dien noodlottigen toestand in Engeland, Belgie, en Frankrijk beproefd wordt en gedaan is, heeft mij opgedragen den raad van bestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs beleefdelijk uit te noodigen, om deze zaak tot een onderwerp van gezette overweging te maken.

»Zijne Majesteit wenscht, door den raad of door eene commissie uit de leden van het Instituut, te worden ingelicht omtrent de vereischten en inrigting eener arbeiderswoning, welke, voldoende aan de regelen der gezondheidsleer en overeenkomstig de behoeften van onzen landaard, tevens door de billijkheid der kosten van oprigting een waarborg oplevert tegen geldelijk verlies, en omtrent de middelen, welke zouden kunnen leiden tot verbetering van den hoogst ongunstigen toestand, waarin de arbeidende standen in dit opzigt verkeeren.

[illegible] eer mij bij dezen van 's konings bevelen te kwijten [illegible] deze gelegenheid te baat, om den raad van [illegible] verzekering aan te bieden mijner gevoelens van [illegible]

»De [illegible]
van [illegible]
(*get.*) »W. J. [illegible]

Naar aanleiding daarvan zijn, op voorstel van den raad van bestuur, de heeren H. F. G. N. Camp, F. W. Conrad, M. H. Conrad, dr. G. J. Mulder, W. N. Rose en Is. Warnsinck benoemd tot eene commissie, om het verlangde onderzoek te bewerkstelligen, met uitnoodiging, binnen een kort tijdsverloop een grondig verslag aan den Beschermheer aan te bieden. De leiding van het werk dier commissie is aan den voorzitter van den raad, tevens een harer leden, den heer F. W. Conrad, opgedragen.

[illegible] *Courant* meldt uit Maurik (Neder-Betuwe) [illegible] Nov. dat daar mede een adres van adhaesie aan het [illegible] der 9 leden van de Tweede Kamer circuleert. [illegible] onder het aanzienlijk getal onderteekenaars [illegible] burgemeester en de predikant.

Volgens de [illegible] *Prov. Courant* hebben ook de gegoede ingezetenen van Makkum zoodanig adres aan de Tweede Kamer [illegible]

Men meldt uit Dordrecht, dat de cholera ook aldaar is geweken. In het geheel zijn op de 20,000 inwoners niet meer dan 141 personen, sedert 12 September aangetast geweest, waarvan 83 overleden. [illegible] uitdeeling van bijna 8,000 portien soep, (viermaal in de week) reeds met 26 Sept. begonnen en nog voortdurende [illegible]

een krachtig middel tegen de verspreiding der ziekte onder de mingegoeden zijn geweest.

Ook te Schiedam zijn sedert eenige dagen geene nieuwe cholera-gevallen voorgekomen.

Men schrijft uit Groningen, dat de cholera kan gerekend worden daar ter stede in zoo verre te hebben opgehouden, dat er zich geene nieuwe gevallen meer vertoonen. Er zijn nog 4 lijders in behandeling.

Op den 15 dezer is te Vlissingen op 's lands werf te water gelaten de eerste kotter van het Nederlandsche loodswezen, volgens nieuw model.

Op den 16 dezer is te Maastricht met militaire eer ter aarde besteld het stoffelijk overschot van wijlen den gepensionneerden generaal-majoor van het O. I. leger, Le Bron de Vexela. De slippen werden gedragen door den generaal-majoor van Toll, en de kolonels Storm de Grave, Kraaijenhoff en Pisuisse. Ook de commissaris des konings en een groot aantal officieren volgden den lijkstoet.

:-: Onze correspondent uit 's BOSCH meldt ons het volgende: Sedert jaren is alhier het stichten van een doelmatig gebouw voor het Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen van Noordbrabant ter sprake, en dit onderwerp nog slechts weinige dagen geleden in de zitting der Provinciale Staten behandeld, doch tot ons leedwezen weder aanhangig gebleven. Ten einde de zaak meer van nabij te kennen, is het noodig te weten, dat er in 1836 te 's Hertogenbosch een Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen werd opgerigt, hetgeen allengs in leden toenam, en zoo nuttig werkte, dat de Staten van dit gewest hieraan eene jaarlijksche toelage van *f* 800 verleenden, onder uitdrukkelijke bepaling, dat de boekerij enz. een eigendom van de provincie, en een systematische-methodische catalogus gemaakt zou worden, opdat er niets konde vervreemd worden. Hieraan is onmiddelijk voldaan. De catalogus der boekerij, bestaande in [illegible] ziet bereids het licht, die der penningen, munten, [illegible] en andere oudheden moet weldra volgen. Het genootschap telt nu ruim 300 leden, die elk *f* 5 in het jaar voor hun lidmaatschap bijdragen, en de zalen van hetzelve zijn reeds lang te klein. Er werd dan ook 3 jaren geleden een plan tot een nieuw gebouw ontworpen, dat op *f* 14,000 begroot werd, en de hulp van het Gemeentebestuur en der Staten ingeroepen. De stad kende hiervoor dezen zomer *f* 6500 toe, indien de provincie eene gelijke som zoude bijdragen, de localen van het gymnasium, even als nu onder die van het genootschap zouden blijven, en vereenigd een eigendom der stad zouden uitmaken, terwijl in dat geval het genootschap het tekort zoude aanvullen, waaronder eene som van *f* 2400 voor boekenrakken, tafels, stoelen en dergelijke.

De Staten dezer provincie hebben tot de toewijzing der gevraagde geldelijke bijdrage in derzelver laatste zitting nog niet kunnen besluiten, omdat de stad de eigendom aan zich wilde houden.

De heer Mr. J. B. Verheijen deed, wel is waar, uitkomen, dat men ligt wat aan kunsten en wetenschappen kon toevoegen, als men eene leening sluit van *f* 300,000 voor het aanleggen van wegen. De heer Mr. Pape betoogde evenzeer, dat geene kunsten en wetenschappen zonder aanmoediging kunnen bloeijen, en hoopte, dat de Staten in de 19de eeuw het bewijs niet zullen willen opleveren, dat hun de schatten des geestes [illegible] Maar de Staten hebben [illegible] [illegible] te doen naar den [illegible] en de middelen, om de boeken behoorlijk te plaatsen, en van dit onderzoek in de aanstaande zomervergadering verslag te doen.

Wij vertrouwen, dat dit onderzoek met eenen gunstigen uitslag, in het belang van het Provinciaal Genootschap van kunsten en wetenschappen, zal bekroond worden, en deze schoone inrigting in haren bloei geenszins belemmerd worde.

Advertentiën.

Laatste Berigten.

Z. M. heeft goedgevonden aan HD. kamerheer L. E. baron van Heeckeren van Enghuizen, vergunning te verleenen tot het aannemen van de onderscheidingsteekenen der ridderorde van de Wurtembergsche Kroon, hem door Z. M. den Koning van Wurtemberg geschonken.

Z. M. heeft goedgevonden aan mr. S. van Welderen baron Rengers, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als burgemeester van Wijmbritseradeel, en dijkgraaf van Wijmbritseradeel c. a. Contributie-zeedijken.

Z. M. heeft benoemd tot plaatsvervangend kantonregter te Wychen, G. Schouten, med. doctor aldaar, en tot plaatsvervangend kantonregter te Zalt-Bommel H. Vermeulen, candidaat-notaris aldaar.

Z. M. heeft aan jhr. mr. C. van Foreest, op zijn daartoe gedaan verzoek, verleend eervol ontslag uit zijne betrekking van regter-plaatsvervanger in de arrondissements-regtbank te Alkmaar.

Ter vervulling der vacature van de predikantsplaats in de Hervormde gemeente te Budel (Noordbrabant) zijnde eene collatie, is overeenkomstig de door de leden des kerkeraads, mitsgaders den kerkvoogd, uit eene door het Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst enz., opgegevene nominatie, gedane keuze, bij Koninklijk besluit van den 12den November jl. no. 72 de benoeming uitgebragt op den heer T. Bussingh de Vries, predikant te Benthuizen.

LUXEMBURG, 18 Nov. Eergisteren hebben in deze stad op het Willemsplein, eenige zamenscholingen plaats gehad, die nog al een dreigend aanzien hadden [illegible] eene volksmanifestatie [illegible] vragen, houdende verbod van uitvoer van granen over de Fransche grenzen. Frankrijk namelijk doet belangrijke aankoopen van granen in het groothertogdom, en te regt of te onregt schrijft men daaraan het stijgen der prijzen toe.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 19 November 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{15}{16}$ 61 61			
Dito Certificat.	3	$73\frac{1}{2}$	*Hope* 1798/1816	5	
Dito dito	4	$91\frac{1}{4}$	Dito 1828/1829	5	$102\frac{1}{2}$ [illegible]
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1833	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	$91\frac{1}{2}$	Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$95\frac{1}{4}$
Hand.-Maats.	$4\frac{1}{2}$	$125\frac{3}{4}$	Dito *Hope*	4	$89\frac{1}{2}$
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	88
Certificaten.	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild.*	$2\frac{1}{2}$	50	Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	[illegible]	[illegible]
Obligatien.	3		[illegible]		
Spanje.					
Nieuwe	1	$21\frac{7}{16}$	[illegible]	4	$81\frac{1}{4}$
Dito Buitenl.	3	$44\frac{1}{2}$ [illegible]	Oostenrijk.		
D° Binnenl. c/m.	3	[illegible]			
Bew. Sp. Com.	[illegible]	[illegible]	Metalliek	5	$75\frac{5}{8}$ [illegible]
Amort. Schuld [illegible]			Dito bet. Amst.	5	$89\frac{5}{8}$
[illegible]			Dito letter B.	5	$89\frac{5}{8}$
[illegible]		$36\frac{7}{16}$ $\frac{5}{16}$ $\frac{1}{2}$	Dito 1847	$2\frac{1}{2}$	$38\frac{7}{16}$ [illegible]
[illegible]			Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$38\frac{15}{16}$ 39

[illegible] Haarlemmerm. 5 pct. $100\frac{1}{4}$; Polen Loten fl. 600 *f* $156\frac{3}{4}$; Braz., bij Roths. p. s. 500 5 pct. 95, [illegible]; dito te Londen 1843 5 pct. $95\frac{1}{4}$; Mexico, te Londen, 3 pct. [illegible] dito Onb. [illegible] [illegible] p. s. 100 $2\frac{1}{2}$ pct. $18\frac{7}{8}$; dito Onb. [illegible]

Met uitzondering van Oostenrijksche en [illegible] fondsen, welke bij veel affaire hooger geplaatst waren, [illegible] heden handel en variatie, in de overige zoo binnenl. als buitenl. effecten, zeer weinig.

FRANKFORT, Vrijdag, 18 Nov. 5 pct. Metal. [illegible] Bankactiën 1322; W. Loten fl. 250, 115; 1 pct. Spanje $21\frac{3}{4}$; dito 3 pct. $40\frac{7}{16}$; Keurhessische Loten $37\frac{3}{4}$; Badensche $39\frac{3}{4}$; wissel op Weenen 103.

De beurs algemeen williger.

FRANKFORT, Donderdag 17 November. Metall. 5 pct. $87\frac{1}{4}$; Bankactien 1315; W. Loten v. fl. 250 115; Spanje 1 pct. $21\frac{1}{2}$; dito 3 pct. $40\frac{1}{4}$, Wissel op Weenen $102\frac{3}{4}$.

LONDEN, Vrijdag 18 November. Consols op t. $95\frac{1}{4}$; Mexico [illegible] 3 pct. $25\frac{1}{4}$; Port. 4 pct. $41\frac{3}{4}$; Spanje 1 pct. $21\frac{3}{4}$; Buitenl. 3 pct. $45\frac{3}{4}$; Certificaten $5\frac{1}{4}$; Rusl. $4\frac{1}{2}$ pct. $97\frac{1}{2}$; dito 5 pct. 112. Sard. $91\frac{3}{4}$.

PARIJS, Vrijdag 18 November. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. ex c. [illegible] dito 3 pct. op t. 73.25; Spanje binn. 3 pct. 41; dito [illegible] pct. $21\frac{3}{4}$; Belgie $4\frac{1}{2}$ pct. $95\frac{1}{2}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. 96; O. [illegible] $91\frac{1}{2}$.

WEENEN, Vrijdag 18 November. Metal. 1852 [illegible] dito letter B 108; Zilver $15\frac{1}{4}$; wissel Lond. 11.[illegible]

Bij JOH. NOMAN EN [illegible]

BIJVOEGSEL,

behoorende tot «DE GRONDWET» van Maandag 21 November 1853.

Nader Verslag van het verhandelde in de Zitting der Tweede Kamer, van Zaturdag 19 Nov., over het in nadere overweging nemen van het voorstel tot afschaffing van het TONNEGELD en den ACCIJNS op het GESLAGT.

[illegible] de beraadslaging over het in overweging nemen van het voorstel van negen leden der Kamer, tot afschaffing van het tonnegeld en van den accijns op het geslagt.

[illegible] van Finantien vat het woord slechts voor een [illegible] op, en alleen om de verklaring af te leggen, dat de regering zich niet zal verzetten tegen het in overweging nemen van het voorstel. De regering gelooft, dat eene openbare [illegible] Kamer de strekking daarvan in het juiste daglicht zal plaatsen en het voor allen duidelijk zal maken, wat het welbegrepen belang van het Vaderland vordert of toelaat in deze te doen. Wanneer de regering zich in dezen zin verklaart, dan rekent zij daarbij op de wijsheid der vergadering; die door haar besluit, op ll. Woensdag genomen, bewezen heeft, niet te willen, dat de beraadslagingen over dit voorstel zouden kunnen onmogelijk maken, dat de begrooting tijdig genoeg tot stand kwam, zoodat die niet zonder groote overhaasting aan de Eerste Kamer zoude kunnen worden onderworpen. Zij acht het [illegible] op de ongelegenheden, die daaruit zouden kunnen ontstaan, en zij verlaat zich dus met volle vertrouwen op het verlicht oordeel en de beproefde vaderlandsliefde der vergadering.

[illegible] van der Brugghen is beschroomd over deze [illegible] te voren, omdat het inderdaad minder voegzaam mag worden geacht, dat een lid als hij, van zoo weinig parlementaire ondervinding, zoo dadelijk zou deelnemen aan de beraadslaging over een zoo gewigtig onderwerp. Hij heeft met nog meer schroom het woord gevraagd, na de verklaring van den minister, omdat hij nu rekenschap zal moeten geven van zijn gevoelen, in de sectiën ontwikkeld, dat hij het niet oirbaar achtte, het voorstel in overweging te nemen. Hij gevoelt zich alzoo gedrongen, rekenschap te geven van de stem, die hij voornemens is, uit te brengen. Hij ziet in het verslag der commissie van rapporteurs melding gemaakt van een der middelen van niet-ontvankelijkheid tegen het in beraadslaging brengen van het voorstel. Maar daarbij heeft hij voor zich nog een ander motief, dat in het verslag niet is opgenomen, waarschijnlijk omdat hij in dezen geheel geisoleerd stond. Des te meer stelt hij er dus prijs op, om dat motief, alsnog in het openbaar te behandelen. Het *eerste* middel van niet-ontvankelijkheid bestaat in de ontijdigheid van het voorstel ja, hij zou het voorstel willen noemen praematuur. Hij acht het inderdaad, om het gewigt der zaak, uit hoofde van het tijdstip, niet oirbaar, het voorstel thans in overweging [illegible] wel daarom, omdat het onderwerp niet [illegible] blijkbaar de strekking heeft, om [illegible] op eenen weg, waarop men zou moeten voortgaan [illegible] in de laatste discussiën eene allergewigtigste rede [illegible] van den heer Baud, en diens wenk opvolgende [illegible] hij, dat men ook ten deze, zich een krijgstoestand [illegible] hebben op het geheele oorlogsplan [illegible] operatiën gerigt zijn. Nu ziet hij [illegible] Kamer bedoelingen openbaren, die [illegible]

Niet onduidelijk toch straalde dezer dagen in zeker aan de leden rondgedeeld geschrift, hij zou het veeleer noemen een prulschrift, de kennelijke wensch door: om te komen tot eene belasting op het kapitaal en op het inkomen, en hij voegt er bij, dat één der voorstellers misschien gisteren niet genoeg de bedoelde wenk op het oog had, toen hij zeide, dat het voorstel van afschaffing van het tonnegeld, [illegible] op het bestaande financieel [illegible]

[illegible] zekeren weg, op eene brug, doch hij zag niet [illegible] peilloozen afgrond voor zich, hij zou dien persoon vriendelijk verschoonen vragen dien weg of die brug te betreden, al ware er ook bloemen op gestrooid. En hij moet dus wijzen op het gevaar van te betreden eenen weg, waarop men [illegible] niet wil begeven, en op de verkeerde gevolgen, die daarvan zijn te duchten. Maar er is nog een tweede middel van niet-ontvankelijkheid tegen de behandeling van het voorstel.

Hij moet tot betoog daarvan al dadelijk op den voorgrond stellen, dat hij niemand eenige smart wil aandoen. De [illegible] waarop hem in deze vergadering een woord mogt ontvallen, dat aan iemand, wien ook, zou kunnen bemoeijelijken of grieven [illegible] voor hem een dag van berouw zijn, waarover hij zich schamen zou. Maar hij protesteert [illegible] tegen de uitlegging, die men aan zijne [illegible] zou kunnen geven, daar hij niemand, wie hij [illegible] te krenken of te smarten. Maar dit mag [illegible] teruggedeinsd voor de behandeling van politieke [illegible] en men moet daarover spreken met die vrijmoedigheid, met die rondborstigheid en openhartigheid, die [illegible] karakter eigen zijn. Dit voorstel nu, [illegible] onmiskenbaar, heeft eene politieke strekking; daartoe heeft hij slechts te wijzen op de namen der onderteekenaars. Het is voor een ieder duidelijk en blijkbaar, dat dit voorstel is het werk, eener politieke rigting in deze Kamer.

Hij stelt daarbij als feit, dat die politieke rigting niet meer als de nationale kan worden aangemerkt, niet meer als de nationaal erkende kan worden beschouwd; niet meer is de nationale rigting, welke door het kabinet, dat [illegible] wordt. Hij zal nu niet treden in een onderzoek der politieke rigting, welke in het voorstel ligt. Hij heeft alle achting, ja zelfs veel achting voor de personen, die deze rigting voortaan. Hij heeft hooge achting voor den staatsman, wiens uitnemende bekwaamheden, wiens krachtigen wil door een ieder moet gewaardeerd worden, die een oog en hart heeft.

De heer Donker zegt, dat; indien er in het voorstel eenige lof is opgesloten, hij dien aan de voorstellers niet wil onthouden. Is het doel, het wel bekend gestelde doel bij het voorstel prijzenswaardig, dan toch gelooft hij, dat daarbij eene schromelijke vergissing plaats heeft. Dit reeds is voor hem zelven eene reden genoeg om te wenschen, dat het voorstel aan eene openbare en loyale discussie worde onderworpen. Naar zijne overtuiging echter is dat voorstel ontijdig, ongepast en gansch verwerpelijk; maar hij wenscht, dat dit bij de openbare discussie zal uitkomen, opdat men zie, hoe zij, die buiten de negen leden zijn, over de zaak denken en hij verwacht alsdan nog van de loyauteit der voorstellers, dat zij, bij nader inzien, er toe zullen komen, hun voorstel in te trekken. Mogt dit niet geschieden, dan hoopt hij, dat de Kamer, overtuigd van het ontijdige, ongepaste en verwerpelijke van het voorstel, tot de verwerping zal besluiten.

De heer Rijk meent, dat men een doel hoog kan toejuichen [illegible] het middel niet [illegible] hoopt hij, dat het voorstel worde in overweging genomen, ten einde later [illegible] zou kunnen vereenigen.

De heer van Golstein is voor het in overweging nemen, ofschoon hij reeds nu verklaart tegen dat voorstel zelf te zijn gestemd. In het algemeen zou hij tegen een nader onderzoek zijn, maar er bestaan hier bijzondere redenen, waarom dit thans wenschelijk is. De omstandigheden, waarin wij verkeeren, zijn zoodanig, dat ze niet gedoogen, dat het voorstel worde aangenomen en het doel zal ook niet bereikt worden, dat men zich daarvan, voorstelt; en uit dien hoofde zou ook een nader onderzoek, niet wenschelijk zijn. — Reeds bij den eersten opslag valt het dadelijk in het oog, dat de finantiële gesteldheid des lands de aanneming van het voorstel niet gedoogt, die gesteldheid is aan allen bekend en blootgesteld; met het oog daarop kan er [illegible] zoodanige vermindering van belastingen als hier [illegible] gedacht worden. Men [illegible] eene [illegible] Ook is de gesteldheid der O. I. [illegible] Er heeft zich daar toch, gelijk verzekerd [illegible] geest van onvergenoegdheid en tegenwerking geopenbaard, dien men nooit te voren ondervonden had. Men heeft bereids theoriën hooren voordragen, volgens welke die baten niet meer ten nutte van Nederland, zouden moeten strekken, maar ten meerdere nutte dier bezittingen zelve. Die bijdrage is dus in alle opzigten hoogst wisselvallig en afhankelijk van goeden oogst [illegible] den verkregen en dan is de goede werking van het finantieel beheer geheel mislukt. Dit alles zijn bekende waarheden, die geen nader onderzoek behoeven. Maar daarbij komt nu nog dat ook de toestand in Europa zoodanig is, dat er geene gelukkige toekomst is te verwachten, vermits, volgens de meening van een kundig staatsman, het eerste kanonschot het sein van een algemeenen oorlog kan wezen. Reeds is aan de oevers van den Donau het eerste schot gelost. Doch hij belieft zich in geene, verdere beschouwingen dienaangaande te verdiepen, ten bewijze, dat wij niet in die omstandigheden verkeeren, dat wij tot vermindering van middelen kunnen besluiten. Ook het voorstel zelf is niet doeltreffend en blijkbaar niet geschikt om het doel te bereiken, om namelijk vermindering, van den prijs der levensmiddelen voor den burgerman te verkrijgen. Wij hebben gezien, wat het gevolg is geweest der afschaffing van den accijns op schapen en varkensvleesch. Die afschaffing heeft volstrekt tot geene vermindering van prijs kunnen leiden. Het gevolg zal dus ook hier zijn, dat er meer geslagt vee naar buiten zal worden uitgevoerd, en zoo zal de prijs van het vleesch van zelf verhoogd worden. Het tonnegeld der zeeschepen kan wel gedragen worden, bij den bloeijenden toestand, waarin die tak van nijverheid verkeert. De hooge prijzen moeten alleen worden toegeschreven aan de hooge vrachten. Maar hij zal nu de reden opgeven, waarom hij, ondanks die bezwaren, gestemd is voor het in overweging nemen van het voorstel. Dat voorstel is voorzeker in een behagelijk gewaad voor het algemeen getooid, en hij acht het wenschelijk, dat het van dien tooi [illegible] ontdaan en in zijn ware gedaante worde [illegible] eene blaam op het tegenwoordig ministerie te werpen, dat zulks niet verdient en waartoe ook geen grond bestaat; die blaam komt daarop neder, dat [illegible] om, bij de duurte der [illegible] maatregelen bij de hand te nemen, die strekken konden tot vermindering der prijzen, en moet dus duidelijk aangetoond worden, dat die blaam niet verdiend is, en het dus wenschelijk is, dat die smet op de Regering niet blijve berusten. Dit is de reden, waarom hij zich verklaart voor het in overweging nemen van het voorstel.

De heer Groen van Prinsterer acht een voorloopig onderzoek van het voorstel zelf, immers in de hoofdtrekken, regtmatig, wenschelijk en onmisbaar. Hij meent dat dit bij de vaststelling van het reglement van orde ook de bedoeling geweest is, toen men in art. 76 vaststelde, dat in de afdeelingen aanvankelijk wordt overwogen of een voorstel van wet door leden gedaan, al dan niet een onderwerp van nader onderzoek zal uitmaken. De woorden «prise en considération» vindt hij eene min juiste uitdrukking, die te veel doet denken aan eene exceptie van niet-ontvankelijkheid in de pleitzaal. Het gemelde art. uit het reglement van orde gewaagt van een nader onderzoek, hetgeen veronderstelt dat er eerst een voorloopig onderzoek heeft plaats gehad. Het doet hem leed, dat bij het opmaken van het verslag nopens het gehouden onderzoek in de afdeelingen, [illegible] in het oog gehouden. Hij meent, dat een voorloopig onderzoek nopens deze zaak allezins wenschelijk is en dat [illegible] populair is. Hij herinnert dat de vorige Min. van Financien reeds gezegd heeft, dat iedere belasting inpopulair is, waaruit van zelf voortvloeit, dat ieder voorstel om eene belasting af te schaffen, populair is. Nu is wel opgemerkt dat men voor het nader onderzoek gestemd was, ten einde, zoo als men zich uitdrukte, het later uit te kleeden. Hij [illegible] dat systhema nog al gevaarlijk, vooral als het een voorstel geldt, dat, zoo men begreep, door de [illegible] nooit kon worden aangenomen. Laat men [illegible] het in overweging nemen van het voorstel [illegible] het denkbeeld van populariteit [illegible] zich de vraag voor, of men [illegible] onderteekenaren, omdat [illegible] aan het tegenwoordig [illegible] knak kon worden toegebragt, [illegible] verlamd werd. Hij gelooft echter [illegible] met zoodanig wezen te doen hebbe, dat men dadelijk moet zorg dragen dat de geheele levensloop moet worden verlamd.

Hij oordeelt het pligtmatig, eene bijdrage te leveren, om de bezwaren te doen uitkomen, die zich tegen dit voorstel voordoen. Hij hoopt, dat andere leden, die zich door finantiële kennis onderscheiden, daartoe evenzeer zullen medewerken. Hij zeide «tegen dit voorstel», omdat alle [illegible] gewis wenschen, dat in een onderzoek worde [illegible] tegemoetkoming in de behoeften der [illegible] dende klasse. Hij twijfelt er aan, [illegible] tonnegeld [illegible] bijzaak. Het is misschien als een soort van locomotief te beschouwen, mogelijk om den handel in het vaarwater van het voorstel te doen komen. Hij heeft eene exceptie van niet-ontvankelijkheid tegen hetzelve. Het voorstel is namelijk ontijdig; het kan niet ter loops tusschen de behandeling der begrooting worden onderzocht. De voorstellers zeggen wel, dat *er periculum in mora* is; maar hij antwoordt daarop, dat men alzoo tot voorziening in eenen tijdelijken nood, de schatkist een duurzaam en zwaar verlies wil doen lijden. Voor den nood van het oogenblik wil men de toekomst in gevaar stellen. Nu vraagt hij, of dit wenschelijk en mogelijk is? Daarover bestaan bij hem eenige twijfelingen. Hij wenscht [illegible] 1°. dat het voorstel in strijd is met hetgeen men [illegible] van den voormaligen Min. van Finantien [illegible] 2°. dat er tegenover dat gezag van dien [illegible] nister, in de memorie van toelichting [illegible] genoegzaam tegenwigt bestaat; 3°. dat [illegible] nadeelen tegen het voorstel in het [illegible] worden, die dadelijk in het oog [illegible] in onze financiële aangelegenheden [illegible] gedrongen; en 4°. dat in [illegible] een beginsel ligt waardoor de financiële en [illegible] toestand van ons vaderland bedreigd worden.

Wat het *eerste* punt aangaat, zal hij zich geen woord laten ontvallen om afgetreden staatslieden in hoogachting te doen dalen, maar toch mag hij herinneren aan hetgeen door hen bij herhaling is aangevoerd. Met aandrang werd door den voormaligen min. van finantien jaren lang verklaard, dat er geene afschaffingen van belastingen kunnen plaats hebben, zonder behoorlijk aequivalent; dat er geene onvoorzigtige greep in het belastingstelsel moest worden gedaan; dat men niet vergeten moest dat de gunstige staat onzer financien op de aanzienlijke O. I. baten steunde, enz. Hij heeft zich, dat alles goed herinnerende, was in die opzigten met het vorig ministerie in volkomen overeenstemming. Nu zegt hij niet, dat de vorige min. van Fin. al dan niet te regt of ten onregte van gevoelen veranderd is, maar om nu binnen een kort tijdsbestek na te gaan of men in 1852 of in 1853 gelijk had, dat gaat zijne krachten te boven. Hij houdt zich aan den regel: Qui va piano, va sano, die langzaam gaat, gaat zeker.

Wat het *tweede* punt betreft; vindt hij in de memorie van toelichting een ongenoegzaam tegenwigt tegen het stelsel van den vorigen min. van Fin.

Hij is bovendien verpligt zijn eigen oordeel te gebruiken. Er zijn in die memorie onderscheidene punten, die hij maar zoo glad niet kan toegeven. Zoo wijst men er op, dat de goede staat van 's lands finantien een der gelukkige gevolgen van de herziening der grondwet is. Zoo herinnert hij zich, dat men vroeger wel betoogd heeft, dat het batig slot der Overzeesche geldmiddelen niet zoo hoog moest worden opgevoerd als waarop men nu in de memorie rekent. Evenmin weet hij of de vermindering van 10 cts. per ned. p., wel zoo goed berekend is. Dit wordt door sommigen betwijfeld en als dit nu in plaats van 10 cts., 9, 8, 7, 6 of zelfs 5 centen zou bedragen, dan gelooft hij nog niet, dat de cijfers tot volledigheid gebragt en boven alle bedenking verheven zijn. Ware die opgave toch niet juist, dan zouden de voorstellers zich deerlijk hebben vergist en aan misrekening schuldig gemaakt. De geheele redenering, in de memorie voorkomende, komt hierop neder, dat de finantien zijn vooruit gegaan, dat er overschotten zijn en dat er dus belastingen moeten worden afgeschaft. Hij betwijfelt het, of het kan opgaan, dat, wanneer een goed financier een gering deel zijner schuld heeft afbetaald, hij een groot deel zijner inkomsten zou mogen prijs geven. Hoezeer er nu wel eenige schuld is geamortiseerd, gelooft hij toch dat er nog eenige schuld is overgebleven en dat er noh eenige noodzakelijke uitgaven te doen zijn. Hij kan het dus zoo niet toegeven, dat er nu reeds geld en inkomsten gemist zouden kunnen worden. In de memorie van toelichting wordt, tot aanbeveling van het voorstel gezegd, dat zonder onvoorziene rampen, zelfs de middelen zullen voorhanden blijven, om in buitengewone uitgaven, zelfs bij oorlog, in den eersten nood te voorzien. Dat is zeer geruststellend voor den *eersten* nood, maar hoe dan bij den tweeden en bij voortdurenden nood? Zou men dan niet eens berekend kunnen hebben, dat men 16 ton jaarlijks had prijs gegeven, en hebben de voorstellers er wel aan gedacht, dat de geschiedenis heeft geleerd dat er altijd onvoorziene omstandigheden ontstaan. Het ware dus wel wenschelijk dat de mem. v. toel. ten fine van nader onderzoek in handen der voorstellers werd gesteld, die haar dan nog eens konden overwegen.

Wat het *derde* punt betreft merkt de spr. op, dat de voorzitters in hunne memorie van toelichting te kennen geven, dat de arbeidende klasse niet nu, maar mogelijk in de toekomst daardoor in de mogelijkheid zullen gesteld worden om meer dierlijk voedsel te gebruiken. Dat is zeker een aangenaam vooruitzigt, vooral na de verkregene ondervinding bij de afschaffing van den accijns op de varkens en schapen. Dit is waarlijk goed gemeend voor de toekomst maar de voorstellers willen ook dadelijk een blijk van hunne belangstellende zorg geven voor een stand in de maatschappij, die zulks wel verdient. Deze zou terstond genot van den maatregel hebben, maar hij heeft het hooren betwijfelen, of die stand dat voordeel dan wel zou verkrijgen, daar de accijns op het geslagt juist door de meergegoeden het meest wordt gedragen; die zouden alzoo de meeste voordeelen van de afschaffing verwerven. Die afschaffing zou dan zijn een geschenk aan de slagers en aan de meergegoeden. Ook is er altijd gesproken van den ongelijkmatigen druk der lasten. Zal dit door den voorgestelden maatregel verbeteren? Men heeft steeds gezegd, dat, hoemeer genot men heeft, hoemeer men moet belast zijn. Hier schijnt het echter omgekeerd. Zij, die alleen brood kunnen eten zullen niet verligt worden. Ook in dit opzigt beroept hij zich weder op de woorden van den voormaligen Min. van Finantiën, die den 24 December 1850 gezegd heeft, dat zoo men de accijnsen op al de levensbehoeften afschafte, het dan nog twijfelachtig was, of er voor de behoeftige klasse wel zeer veel zou gedaan worden.

Ten *vierde* houdt Spr. het daarvoor, dat door het gedane voorstel de financiële en de politieke toestand van het vaderland wordt bedreigd. De *financiele*, omdat hij zich herinnert, wat er plaats had op het einde der merkwaardige discussien over het ontwerp tot invoering eener belasting op de rente. De toenmalige Min. van Binnenl. Zaken heeft destijds te kennen gegeven, dat er zonder de invoering van dergelijke belasting aan geene verbetering van het belastingstelsel was te denken. Hij en die minister begreep, dat, kwam de bedoelde belasting toen niet tot stand, er een druk der tijden zou worden vereischt, (die hij evenwel niet hoopte) om de invoering van dergelijke belasting mogelijk te maken. Nu gelooft hij, dat door die woorden een nieuw licht over het geheele voorstel wordt verspreid. Nu reeds spreekt de een van de afschaffing van den accijns op het geslagt, een ander van die op het gemaal en spoedig zal men op de afschaffing van andere accijnsen aandringen.

Naarmate er nu belastingen worden afgeschaft, zal ook de mogelijkheid geboren worden, om die veranderingen in het financiële stelsel te brengen, waarop men sedert lang het oog gevestigd heeft, en eindelijk geraken tot eene belasting, die ook in de vorige Kamer afgekeurd en verworpen werd. Wat het politieke oogpunt betreft, is zeer te regt opgemerkt, dat het hier eene politieke demonstratie geldt. Dat is volstrekt geen wanbedrijf. Integendeel, zij is zeer geoorloofd, soms zelfs wenschelijk en pligtmatig. Het gebeurt echter dikwerf, dat, wanneer zulk eene demonstratie door een aantal leden geschiedt, niet allen, die er aan deel nemen, het weten, dat het eene dergelijke demonstratie is. Het ligt mogelijk niet in de bedoeling der voorstellers, doch de uitkomst bewijst, dat het zoodanige demonstratie is. Niet alleen toch is het voorstel door den vorigen min. van Fin. gedaan, maar ook de vorige min. van Binnenl. Zaken behoort onder de voorstellers, ja, zelfs heeft die laatste, vroegere min., de missive onderteekend, waarbij het voorstel aan de Kamer is ingezonden. Hij meent nu van zijne zijde aan die politieke demonstratie geen voedsel te mogen geven. Hoe zijne betrekking tot het tegenwoordig ministerie is, laat hij thans in het midden. Dit zal eerst over eenige weken blijken. Zeker is het, dat hij nog geen geprononceerd voorstander van hetzelve is. Veronderstelt men echter dat hij en zijne vrienden goede en bestendige bondgenooten van het ministerie zouden kunnen worden, dan brengt eene juiste beschouwing mede, het zoo lang bij te staan en dus aan de politieke demonstratie niet toe te geven. Ook de verhouding tot het vorig ministerie vordert dit. Hij brengt gaarne alle hulde aan het afgetreden ministerie. Hij geeft het toe, dat ook ten zijnen aanzien de regel toepasselijk is: »la critique est aisée, mais l'art est difficile.«

Doch dit neemt niet weg, dat het vorig ministerie, naar zijne meening in groote punten, in zijne financiële en politieke rigting, niettegenstaande het in gelukkige omstandigheden verkeerd heeft, te kort geschoten heeft. En nu meent hij te mogen vorderen dat de tegenwoordige meerderheid der kamer, een getrouw overzigt erlange van hetgeen er heeft plaats gevonden, en niet te spoedig een vrijbrief aan het vorig ministerie schenke. Hij vraagt welk doel die politieke demonstratie heeft? Hij vergelijkt het tegenwoordig ministerie bij een citadel. Door het aangeboden voorstel worden de eerste loopgraven tegen hetzelve geopend. Al wil men dat ministerie ook omverwerpen, dan weet men toch, dat men voor het oogenblik, daartoe geene de minste kans heeft. Wat doet men nu; aan politieke discussien waagt men zich niet. Zij zijn gevaarlijk en de natie wil ze niet. Maar stelt men nu de politiek ter zijde en plaatst men de materiële en financiële vraagstukken op den voorgrond, dan is langzamerhand de dag der verkiezingen daar; dan zal men het kasteel niet omver schieten, maar dan heeft men het ondermijnd en verwacht men, dat het in de lucht springen zal. Hij eindigt met eene opmerking, eene vraag en eene waarschuwing. — Ten *eerste* merkt hij op, dat wat bij [illegible] heeft, niet alleen tot het ministerie, [illegible] tot de Kamer gerigt is. Men weet zeer goed, dat het gedane voorstel door deze kamer, niet zal worden aangenomen, evenmin als de vorige kamer het zou hebben goedgekeurd.

Immers, na lang getwist te hebben, moest er door de vorige Kamer toch iets verrigt worden, en daarom heeft zij den accijns op het geslagt gedeeltelijk afgeschaft. Ook de vorige Kamer zou verklaard hebben, dat de voorgestelde maatregel hoegenaamd geene voordeelen aanbiedt. Het voorstel is dus onmiskenbaar eene politieke demonstratie, want anders had men tot de aanstaande behandeling der begrootingswetten kunnen wachten, om bij die gelegenheid het punt ter sprake te brengen. Voorts vraagt hij het, of het aan die overtuiging welligt is toe te schrijven, dat men de zaak met minder zorg heeft behandeld, en men met zekere ligtvaardigheid in het gedane voorstel is te werk gegaan; maar hij vraagt ook of, zoo het hetzij door het voorstel, of door een' politieken storm, het geheele ministerie wierd weggevaagd, en de *negen* voorstellers op de bank der ministers gezeten waren, of zij dan vrijheid zouden vinden voor te stellen, dat de accijns op het geslagt met 1 Januarij 1854 zou worden afgeschaft. Nu weet hij wel, dat, wanneer men iets collectief doet, men eender over eene daad heenstapt, immers minder berouw daarover gevoelt; maar dan vraagt hij, of een der negen voorstellers het zou durven wagen, om onverwijld zonder nader overleg, die belasting in te trekken.

Zijne waarschuwing is deze. Voor weinige weken heeft men eene kernachtige spreuk in deze vergadering gehoord, die wel waardig was met gouden letteren op hare wanden te prijken. »Ik kan, zeide een geacht lid, geen vernederender schouwspel, dan dat de regering en de volksvertegenwoordiging, zich de gedienstige slavinnen toonen van den volkswaan van den dag.« Die spreuk is ook op financiële aangelegenheden van toepassing; wacht u vooral om het volk in den waan te brengen, dat het door afschaffing van belastingen een gelukkiger toestand te gemoet gaat. Wacht u het als eene weldaad te doen beschouwen, wat ge vroeger als verderfelijk hebt afgeschetst. Wacht u den toestand der mindere standen toe te schrijven aan de onkunde, zoo niet aan den onwil van eene tegenpartij. Het is spreker onmogelijk, vóór 1 Januarij 1854 de twijfelingen op te lossen, die hij thans geopperd heeft, of om zelf de zaak behoorlijk te overwegen; terwijl hij meent dat dit pianissimo moet geschieden. En welke is nu zijne slotsom? Verlangt hij geen nader onderzoek? Verre van daar. Integendeel, hij wenschte, dat het voorstel tienmalen kon worden onderzocht, en dat er telkens over kon worden beraadslaagd. Maar daarom acht hij eene voorloopige bestrijding van hetzelve niet doelloos. Volstrekt niet; want daardoor zal worden geconstateerd, dat men van het nader onderzoek niet wordt afgeschrikt, maar dat men hetzelve verlangt, hoezeer men het niet noodig acht, daar door het nader onderzoek het voorstel, op grond van zijne verderfelijkheid en ondoordachtheid ten toon zal worden gesteld.

De heer VAN LENNEP schroomt, om na de rede die zoo even gehouden is en die voorzeker op allen eenen zoo diepen indruk heeft gemaakt, het woord te voeren. Maar hij acht zich toch verpligt een enkel punt nader te adstrueren. Hij zou dit hebben kunnen nalaten: als zijne stem alleen tot de kamer gerigt was, maar hij gelooft, dat zijne stem die meermalen tot het Nederl. Volk gerigt werd, ook nu door hetzelve zal worden vernomen. Hij is tegen het in overweging nemen van dit voorstel, volstrekt niet omdat hij de discussie daarover wil smoren, integendeel, het zal hem genoegen doen, dat men zich daarover in het openbaar zal kunnen doen hooren. Maar hij meent dat door dit voorstel bij de natie, vooral bij de minvermogenden, illusiën worden geschept, die het van belang is, hoe eerder hoe beter aan hen te ontnemen. Met dankbaarheid zal men de pogingen erkennen van die negen leden der kamer om die minvermogenden van eenen zwaren last te ontheffen. Zij zullen die negen voorstellers als hunne vrienden en beschermers beschouwen. Reikhalzend zien zij er naar uit, omdat lang gemist dierlijk voedsel door hunne tusschenkomst te kunnen verkrijgen. Die illusie is gecreëerd. Het zal Spr. aangenaam zijn, zoo de voorstellers hem de overtuiging zullen kunnen verschaffen, dat dat doel zal worden bereikt. Maar hij is tegen het voorstel omdat het z. i. niet strekken kan, om de belangen der minvermogenden te behartigen.

Dat belang gaat ook hem ter harte en bij de behandeling der begrooting zal hij dit toonen, door zich tegen eene belasting te verklaren, die hij als eene kanker beschouwd, waardoor velen zich van een dierlijk voedsel berooven: de Staats-Loterij. Maar hij beschouwt het gedane voorstel als eene illussie. Men schaft toch de belasting op het geslagt af, ten behoeve van hen, die nooit vleesch op de tafel zien. Het kan niet genoeg herhaald worden, dat door den voorgestelden maatregel welligt niemand, maar zeker niet zij, die men zegt te willen bevoordeelen, bevoordeeld zullen worden. De nadere in overwegingneming van dit voorstel zou dus eene mystificatie van de natie zijn. Aan dergelijke mystificatie wil hij geen deel nemen.

De heer VAN NISPEN is *vóór* het in overweging nemen. Hij gelooft door zijn gedrag bewezen te hebben, dat hij gaarne wenscht mede te werken tot verligting van den druk van dat gedeelte der natie, dat de moeijelijkheden van ons belastingstelsel het meeste gevoelt. Gaarne wenscht hij de belangen der minvermogenden naar zijne overtuiging te bevorderen. Uit dien hoofde heeft hij medegewerkt tot de aanneming van een voorstel, dat daartoe kon strekken. Hij behoort tot die leden, die bij de behandeling der begrootingswetten in de afdeelingen den wensch hebben kenbaar gemaakt dat er in overweging werd genomen of er geene noodzakelijkheid bestond, om bij den hoogen prijs der levensmiddelen, sommige belastingen af te schaffen of tijdelijk te schorsen, die de verhooging van den prijs zouden te weeg brengen. Thans is dit voorstel gedaan. Hij verlangt, dat het in overweging worde genomen, opdat het blijke of het beantwoorden zal aan het doel dat men zich daarmede voorstelt; of het medewerken zal tot verligting der lasten van de mindere volksklasse, of het strekt om eene meer juiste verhouding in ons belastingstelsel te verkrijgen; en of het tot ontlasting der hulpbehoevenden leiden zal. Het belang der geheele Kamer doet het wenschelijk achten, dat al die punten duidelijk en helder worden gemaakt. Zoo het voorstel populaire kleuren heeft, gelijk men gezegd heeft, dan is het dubbel van belang, zoowel voor de regering als voor de Kamer, dat de waarde van het voorstel met naauwkeurigheid worde onderzocht.

De heer SLOET TOT OLDHUIS heeft met bedaardheid en rondborstigheid zijn gevoelen zie openbaren. Men zal zich herinneren dat drie à vier weken geleden in de dagbladen gewag gemaakt werd van de bewegingen, die in de stad zijner inwoning hebben plaats gehad. Dit waren wandelende groeperingen, die, wat al te laat in den nacht duurden. Die bewegingen waren niet ontstaan ten gevolge van weigering tot verhooging van dagloonen, maar zij waren ten deele het gevolg van onvoorzigtige uitdrukkingen door eenig persoon tegen het werkvolk gebezigd. Ook was er eene instructie ter zake van vermeende rebellie jegens werklieden aangevangen, welke echter bleek onnoodig en ontijdig te zijn. Maar die bewegingen hebben hem genoopt voor zich zelven een naauwgezet onderzoek naar den toestand der arbeidende klassen in te stellen. Hij had wel gewenscht, dat zijn mede-afgevaardigde uit Zwolle, dat onderzoek met hem had kunnen bewerkstelligen. Misschien ware dat lid dan tot eene andere gevolgtrekking of slotsom gekomen.

Hij heeft gesproken met onderscheidene bazen, wijkmeesters, armverzorgers en met allen, die z. i. den toestand der mindere klasse konden kennen. En dan geeft hij de heilige verzekering, dat die toestand van dien aard was, dat deze de aandacht der Regering en der Kamer in hooge mate verdiende. Er is voor den winter niets bespaard kunnen worden. Men heeft niets overgegaard voor het barre saisoen. Reeds heeft men zijne toevlugt tot de Bank van Leening moeten nemen voor zoo ver men zich nog van iets ontdoen kon. Hij levert eene schets van een budget van een huisgezin der arbeidende klasse. Het bestaat uit man, vrouw en uit 5 à 6 kinderen. Het heeft voor zijn wekelijksch onderhoud noodig een mud aardappelen van *f* 3 à *f* 3.50. Het gemiddeld bedrag van het loon beloopt *f* 4; het heeft dus nog geen *f* 1 over, waarvan het gedurende 7 dagen nog wat azijn en zout koopen moet. Van vleesch, boter en spek is sedert jaren geen sprake meer. Van waar moet worden voorzien in al het overige, in huishuur, brandstoffen, kleeding en tot voorziening in al die kleine rampen, die zoo menigvuldig zijn in dit [illegible]?

Is het dan wonder, dat de zuigelingen aan de slappe borsten van de moeders wegkwijnen, die geen ander voedsel meer hebben dan verglaasde aardappelen? Nog voor weinige jaren maakten de nuchtere kalveren het voedsel der arbeidende klasse uit. Ook dit heeft opgehouden, sedert de accijns op het geslagt het lokaas tot uitvoer der nuchtere kalveren naar Engeland geworden is.

Is het dan te verwonderen, dat de cholera hare grootste verwoestingen heeft aangevoerd, niet onder de bedeelden, die van goed voedsel worden voorzien, maar juist onder de arbeidende en werkzame klasse. «Ik bid u dan,» zegt Spr., «laat ons dan toch alle staatkundige rancunes ter zijde stellen, waar het geld de belangen van zulk eenen gewigtigen stand in de maatschappij, die al onze sympathie verdient. Ik maak geen staatkundig geschil van deze zaak. God weet dit. Ik heb mij vroeger tegen eene invoering eener belasting op het inkomen en op de renten verzet. Ik wist zeer goed, dat ik daardoor in populariteit verliezen zou. Doch ik ken de werking van den accijns op het geslagt te goed, om niet mede te werken tot het afbreken eener zoo onzedelijke belasting. Ik zie volstrekt in de afschaffing dier belasting op het geslagt geen verband met de invoering eener belasting op de rente. Ik bezweer het u, hebt zooveel medelijden met de arbeidende klasse, die toch ook gaarne vleesch zou willen eten, om het gedane voorstel eenige overweging in uw midden waardig te keuren.»

De heer THORBECKE gelooft dat de Kamer zal goedvinden, wanneer hij zich bepaalt bij het eigenlijk onderwerp der tegenwoordige beraadslagingen, bij de vraag namelijk, of het voorstel, door de negen leden gedaan, in overweging zal worden genomen. De heer GROEN heeft gemeend, dat die beraadslagingen een ruimeren omvang konden hebben. Hij heeft zich daarbij beroepen op het reglement van orde der Kamer. Hij heeft gezegd dat art. 78 spreekt van een nader onderzoek, zoodat er dien ten gevolge ook een voorloopig onderzoek over het voorstel zelf kan plaats hebben, hetgeen dan ook werkelijk door gezegd lid is geschied. — Spr. moet hierop antwoorden, dat dit nader onderzoek beteekent, wanneer de Kamer tot het in overweging nemen besloten heeft. En als lid der Kamer vroeger, en vervolgens als lid der Regering, was hij tegen de bepaling van het reglement van orde, hetwelk de aanvankelijke overweging in de afdeelingen voorschrijft, welke bepaling in het reglement van orde van 1852 weder bij art. 78 is opgenomen.

Hij was van meening, dat daar waar de Grondwet geen verschil maakt tusschen voorstellen van de Regering en voorstellen van de Kamer, men geene meerdere moeijelijkheid moest in den weg stellen aan de eene soort van voorstellen dan aan de andere. De Kamer intusschen heeft ten deze eene beslissing genomen. En nu meent Spr., dat er slechts twee gronden kunnen bestaan, ten gevolge waarvan de Kamer zou kunnen goedvinden een voorstel niet in overweging te nemen: of dat er geen grond hoegenaamd tot zoodanig voorstel bestaat, of dat het in overweging nemen bedenkelijk zou zijn. — Dat er hoegenaamd geen grond voor het voorstel zou bestaan, zal niemand beweren en heeft ook niemand beweerd. En wanneer dit door iemand mogt geschieden, dan zou het, tot wederlegging daarvan voldoende zijn, op de gebeurtenissen der laatste jaren, op de memorie van toelichting tot het voorstel, te wijzen. — Dat het in overweging nemen bedenkelijk zou zijn, is inderdaad beweerd, en dit zal dan ook het punt zijn, hetwelk Spr. zal moeten behandelen.

[illegible] heer GROEN, noch andere leden volgen op dat terrein, [illegible] alleen dan eerst tot het gebied van de overwegingen der Kamer behoort, wanneer over het in overweging nemen zal zijn besliet. Hij zal die discussie niet vooruitloopen, en ook daarom de gemaakte bedenkingen te dien aanzien niet beantwoorden, omdat dit in strijd zou zijn met de vraag, thans door de voorstellers aan de Kamer gerigt. Zij vragen niet, om nu de zaak zelve in overweging te nemen. Om nu voor te stellen, de zaak zelve te onderzoeken, zou zijn handelen tegen zich zelven, want als dan zou het, ten deele althans, overbodig zijn, dat de kamer nader het voorstel in overweging nam.

Twee leden, zegt Spr., zijn tot het besluit gekomen, dat het voorstel niet in overweging moest worden genomen. Uit de redevoeringen van andere leden zou hij, ook dan, wanneer zij dit niet te kennen gegeven hadden, gelijk besluit afgeleid hebben, en dit vooral uit de rede van den heer GROEN, welke doorgaans moest leiden tot het besluit, om het voorstel niet in overweging te nemen. De heer VAN DER BRUGGHEN intusschen, die eventueel het [illegible] overweging nemen wil, is zich zelven meer gelijk gebleven. Deze gaf daarvoor bepaalde redenen op. Waarom heeft die Spr. gewenscht, dat het voorstel niet in overweging mogt worden genomen? Hij had daartoe deze gronden: 1°. omdat hij het voorstel ontijdig acht; 2°. omdat hij het een populair voorstel acht; en 3°. wegens de politieke strekking van het voorstel. Ad I. Ontijdig. Maar waarom? Twee redenaars, de heeren VAN DER BRUGGHEN en GROEN, hebben die ontijdigheid betoogd. Spr. zal met den laatsten beginnen.

De heer GROEN heeft gezegd; het voorstel is ontijdig; het is geworpen te midden der overwegingen over de Begrooting, en op zoodanig tijdstip, dat het niet behoorlijk kan worden onderzocht. De voorstellers zouden beter gedaan hebben, wanneer zij hunne aanmerkingen bij de begrooting hadden te berde gebragt; en dan hadden gewezen op den druk der arbeidende klasse en zich verklaard voor eene afschaffing van belastingen. — Spr. antwoordt hierop, dat de voorstellers gemeend hebben, zich niet te moeten beperken tot bedenkingen maar dat het hun pligt was te behandelen. En wanneer? Zij hebben dit geenszins ontijdig gedaan. Zij hebben zoo lang mogelijk gewacht. Zij hebben gewacht, spr. mag voor zich wel zeggen, hij heeft *verwacht*, dat van wege het gouvernement de afschaffing van een of van meerdere lasten zou worden voorgesteld.

Onlangs intusschen heeft men de zeer stellige verklaring van de regering ontvangen, dat zij daartoe niet zou overgaan. Daarop, en eerst na die volledige zekerheid bekomen te hebben, hebben de voorstellers het voorstel ingediend, in de eerste vergadering, dat de Kamer na het reces vereenigd was. Maar, zegt men, het voorstel kan niet te midden der Begrooting onderzocht worden. Ware het voorstel minder eenvoudig, ware het nu voor het eerst dat eene dergelijke zaak aanhangig werd gemaakt, misschien zou die bedenking dan van gewigt zijn. Maar de zaak is zeer dikwijls in overweging geweest; zij is zeer dikwijls behandeld; het voorstel is zeer eenvoudig, het stelt de afschaffing voor van eenige belastingen. Werden er nieuwe belastingen voorgesteld, dan zou misschien het onderzoek omslagtig zijn. Nu de voorstellers gezien hebben, dat de regering ten deze niets gedaan heeft, nu hebben zij het voorstel gedaan, in de overtuiging, dat het, zonder belemmering aan de overwegingen der Begrooting, onderzocht en tot een besluit gebragt kan worden.

De heer VAN DER BRUGGHEN heeft ook, omtrent het punt van het ontijdige, aangevoerd, dat het voorstel niet op zich zelf staat. Men wil, zegt dat lid, voortgaan op den nu te openen weg. Dit is aangewezen in een geschrift, hetwelk volgens het lid, aan de Kamer is rondgedeeld en dat hij een prulschrift noemde. — Spr. moet verklaren, het niet gezien of ontvangen te hebben; hij kent het dus niet. Maar het voorstel zeide de heer VAN DER BRUGGHEN, is een middel om te komen tot een *income-tax*, en dat lid heeft een *income-tax* vergeleden bij een gapenden afgrond. Alles daartoe moet vermeden, en zelfs de eerste schrede belet worden. — Dus, men zegt, het voorstel staat niet op zich zelf. Maar Spr. moet daarop antwoorden: waaruit maakt gij dat op? Uit het voorstel, uit de mem. van toelichting kan het niet blijken, uit de veronderstelde gezindheid der voorstellers? Spr. zal zich niet uitlaten omtrent zijne mede-voorstellers. Hij zal gaarne voor zich zelven spreken. En dan moet hij zeggen, dat hij steeds als lid der Kamer, en als Minister, een voorstander is geweest van eene verbetering, eene hervorming van het belastingstelsel, en hij beschouwt het gedane voorstel als een deel, als eene schrede om tot zoodanige verbetering te komen. Maar volgt daar nu uit, dat het voorstel niet in overweging kan worden genomen? Wil de Hr. v. D. BRUGGHEN dan de verbetering van het belastingstelsel niet tot een onderwerp van overweging maken?

Men zegt, het voorstel is gevaarlijk, omdat het leidt tot andere voorstellen van dergelijke of verdere strekking. Daarop moet Spr. vragen, of dan de Kamer niet meesteres is en blijft? Zou de Kamer niet zeer wel de noodzakelijkheid tot afschaffing dezer twee belastingen kunnen erkennen, zonder daarom mede te gaan met hen, die misschien een *income-tax* wenschen. Indien het voorstel zoo ware gedaan, dat het niet anders kon tot stand komen dan met de hulp van een *income-tax*, gemeld lid zou gelijk hebben. Maar wat wordt voorgesteld? Dat uit den in de schatkist voorhanden zijnde overvloed, de druk der belastingschuldigen eenigzins worde verminderd. Maar ad. II. Het is een populair voorstel, zeide men, het is een monster, 't welk dadelijk moet worden onderdrukt. Men moet dus het onderzoek beletten; wij moeten, zegt de heer GROEN, dat populaire voorstel weren, omdat het populair is? Heeft men dan reden om zoo beducht te zijn voor de populariteit?

Spr. zou uit de rede van den heer Groen meer dan een grond kunnen vinden, om hem volkomen gerust te stellen. Hij zou ook redenen kunnen vinden, om de aanneming van het voorstel in overweging te geven, juist *omdat* het populair is. Hij wil dit echter niet doen. Hij moet zeggen, dat de voorstellers juist een populair voorstel hebben vermeden. Zij hadden anders de afschaffing van het gemaal voorgesteld. Dit zou oneindig meer populair geweest zijn. Hun voorstel is veeleer een gouvernementeel voorstel. Het kan aangenomen worden, zonder de minste verwarring en de invloed zal zich zoo algemeen niet doen gevoelen als bij het gemaal.

De voorstellers hebben dus ontdoken die grootere populariteit, die men aan het voorstel en aan de namen der voorstellers heeft toegeschreven, en een voorstel gedaan dat misschien door een stout Minister en door eene moedige Kamer haar beslag had kunnen erlangen. Wanneer men den voorstellers dus verwijt een streven naar populariteit, dan wordt dit door de daad zelve wedersproken. Maar, zegt Spr., het zij dan een populair voorstel. Meent men dan in ernst, dat het gevaar beter zal gekeerd worden, [illegible] te stuiten en te beslissen, dat het niet verdient een populair voorstel te zijn of te heeten. In het stelsel dus zelfs van hen, die de bedenking maken, moet het voorstel in nadere overweging worden genomen. III. Het voorstel moet niet in overweging worden genomen, zeide men, om de politieke strekking. De heer v. D. BRUGGHEN heeft zijne meening deftiger geuit. De heer GROEN heeft dezelfde meening te kennen gegeven, maar meer in een toon van verontwaardiging, van veroordeeling.

Hij heeft gezegd, het was eene politieke demonstratie, en gelijk meestal met dat lid het geval is, dat zijn betoog zoodanig is ingerigt, dat het eene deel het andere dekt, zoo voegde hij er bij, dat hij tegen eene politieke demonstratie niets had, maar dat deze terstond moest worden gekeerd. Men zegt dan, het voorstel heeft eene politieke strekking. Het heeft Spr. bevreemd dat thans zoo keer op die qualificatie wordt gedrukt. Dat geeft geen blijk van een zeer moedig politiek geweten. De heer VAN DER BRUGGHEN zegt, dat het voorstel eene politieke strekking heeft om de namen, die er onderstaan. Maar omdat het de heeren THORBECKE en VAN BOSSE zijn, moet dan alles afgekeurd worden, omdat het van hen komt, en dit alleen omdat gemeld lid het niet met hen eens is? — Het voorstel heeft hetzelfde lid gezegd, heeft eene politieke rigting, welke niet meer is die van de Natie, die van het kabinet.

Het voorstel is niet meer in de nationale rigting! Maar dat strookt toch niet met de gelijktijdige bewering, dat het is een populair voorstel. Dat het niet meer is in de rigting van het kabinet, zal Spr. niet ontkennen, voor zooverre de rigting der voorstellers niet is die van het tegenwoordig kabinet. Maar volgt daar nu uit, dat geen ander voorstel, van eene andere rigting, behoort overwogen te worden? Als dit waar is, dan zal het goed zijn, bij de eerste herziening der grondwet het regt van voorstellen te doen door de leden, weg te schrappen. Waartoe dient de bepaling? Opdat de kamer zou kunnen aanvullen, wanneer het initiatief niet van de regering uitging. En waartoe zou dan de bepaling strekken, wanneer elk voorstel, alle oppositie dadelijk bij den aanvang te niet werd gedaan? Waartoe toch is de oppositie in een constitutionelen regeringsvorm geroepen? Om, zoo de regering in den regel belast is met de taak van den dag, met de taak van heden (die trouwens zwaar genoeg is), de oppositie zou hebben te letten op de eischen van morgen.

De geschiedenis van alle constitutionele landen en ook van de oppositie in dit land, hebben de noodzakelijkheid daarvan aangetoond. Als dit waar is, dan kan in het argument, dat het voorstel afkomstig is van eene rigting, die niet is die van het tegenwoordig kabinet, geen grond gelegen zijn, om het voorstel niet in overweging te nemen. Het andere verwijt, of liever de beschuldiging, is zwaarder. Het voorstel verdient afkeuring, omdat de politieke rigting niet meer is de nationale rigting. Voor den Volksvertegenwoordiger is deze qualificatie niet zeer geruststellend. Maar de uitdrukking werd getemperd, door het woord, dat zij niet *meer* is de nationale rigting. Is die nationale rigting dan zoo plotseling gekeerd? Spr. heeft geleerd in politieke zaken geduld uit te oefenen. Hij zal ook nu met geduld den tijd verbeiden.

Maar, gij moet vragen, of die rigting, welke zoo plotseling kan gekeerd zijn, ook de nationale is? Hij zal niet twisten over hetgeen al dan niet nationaal is. Maar hij moet voorzigtigheid aanbevelen omtrent hetgeen men antinationaal noemt. Dit kan niet opgemaakt worden uit hetgeen na eenige maanden gebeurd is: daartoe is langere tijd noodig. Als het intusschen waar is, dat het voorstel niet meer is in de nationale rigting, dan zal dit blijken bij het onderzoek en dan zal de rigting, door de bestrijders gehuldigd, er bij winnen, want dan zal het blijken, hoe antinationaal de andere rigting is. Als dat lid nu zegt, in de Kamer gezonden te zijn, om eene tegenovergestelde rigting als van de voorstellers te verdedigen, dan zal hij die taak 't best vervullen, door die bij het onderzoek van het voorstel zelf te ontwikkelen. Men moet, wordt gezegd, de tegenpartij geen gelegenheid geven, eenig voordeel te behalen

Dit heeft herhaaldelijk bij beide leden, welke Spr. bestrijdt, op den voorgrond gestaan. Men moet, zeggen zij, haar geen populariteit gunnen; men moet haar geen voet geven, geene gelegenheid verschaffen tot dergelijke politieke demonstratie, en de heer Groen had iets vroeger gezegd, dat hij het zou betreuren, dat wij ons zoo zouden gewennen aan die fransche modes. Die leden, antwoordt Spr., zijn zeer op den weg om juist die mode te volgen; want, als dit betoog opgaat, als alles moet worden onderdrukt wat niet van eene zijde komt en daarmede in overeenstemming is, wat volgt dan daaruit? Dat men niets zal hooren dan *unisone*, één toon, en niet de harmonie, bij verscheidenheid van toonen; men zal zelfs in het geheel geene anderen mogen hooren. — Het voorstel, zegt men weder, heeft eene politieke en eene vijandelijke strekking tegen het ministerie. Spr. antwoordt hierop, dat, wanneer als men iets anders wil, dit vijandelijk wordt genoemd, dan ja, dan is het voorstel vijandig, maar dan is ook elke stem welke zich tegen een Regeringsvoorstel verklaart ook eene vijandige daad. En hetgeen is voorgesteld, is dat iets aan de antecedenten van deze Regering zoo vreemd? Hij wijst in deze op het voorstel in 1847 door de Regering gedaan, met het uitgedrukte doel, om de lasten der mindere klassen te verligten. Voorts herinnert hij aan de rede van het tegenwoordig lid der Kamer, de heer graaf Schimmelpenninck, voorzitter van het in 1848 opgetreden nieuw kabinet, die toen de toezegging gaf, dat de belasting op het gemaal en geslagt, zoo niet afgeschaft, dan toch zoo gematigd zou worden, dat zij alleen op de meer gegoeden zou drukken. Spr. gelooft niet, dat de tegenwoordige ministers in een [illegible] der voorstellen van 1847 en 1848 alsnog eene vijandige strekking zullen zien tegen het tegenwoordig kabinet; of iets dat in strijd is met hunne rigting, waaromtrent de heer GROEN zelf verklaarde, op dit oogenblik nog geheel in het onzekere te zijn. Spr. zal nu nog enkele opmerkingen maken, ten aanzien van deze en gene bedenking. De heer VAN LENNEP heeft gezegd, men maakt zich illusiën. Dit moet men zoo spoedig mogelijk tegengaan.

Op die bedenking moet Spr. antwoorden, dat men die illusiën niet enkel door onderdrukken beletten zal, maar eerder door een grondig onderzoek. De heer GROEN heeft zich 2 à 3 malen tot den Spr. gewend met eene uitdrukking, welke deze bij eene vroegere gelegenheid heeft gebezigd, namelijk dat er niets vernederender was dan de gedienstige slaaf te worden van een volkswaan van den dag.

Als de heer GROEN die uitdrukking, bij eene geheel andere gelegenheid gebezigt, toepast op het tegenwoordig voorstel, dan schijnt hij Spr. toe als uit eene andere wereld te komen. Wie toch is hier onkundig gebleven van de menigvuldige overwegingingen, welke elders en hier, sedert de laatste, neen, sedert eene reeks van jaren, bij het volk niet alleen, maar ook bij de wetenschap juist over deze belastingen hebben plaats gehad, zoodat het vraagstuk inderdaad in staat van wijzen is gebragt, en het thans

gedane voorstel geschikt is om een einde aan het geding te maken. Maar in allen gevalle, zoo het een volkswaan is, hoe dien dan beter te onderdrukken dan door het onderzoek, dan door aan te toonen, dat het een volkswaan is. Spr. zal den heer Groen zeer gaarne op dat terrein afwachten. Dat lid heeft den voorstellers wijders eene wetenschap toegeschreven, welke zij niet bezitten. Hij heeft gezegd dat de voorstellers zeer goed weten, dat de Kamer het voorstel niet kan aannemen.

Spr. moet daarop antwoorden, dat dit voor de voorstellers eene groote teleurstelling zou zijn. De voorstellers hebben die wetenschap nog niet. — De heer Groen heeft herinnerd aan de afschaffing der belasting op de schapen en varkens. Welnu, hetgeen thans wordt voorgesteld is slechts eene aanvulling daarvan. Bij gemelde afschaffing is het platte land bevoordeeld. Door het voorstel zullen de steden ontheven worden. Wanneer nu de vorige Kamer het eerste gedeelte van het voorstel heeft aangenomen, waarom zou dan deze Kamer niet het tweede gedeelte goedkeuren? Dan rekent de heer Groen dus op eene gansch anders gezindheid dezer Kamer dan de vorige. — Men heeft gevraagd, of de voorstellers, wanneer zij aan de ministeriële tafel zouden gezeten zijn, of zij dan het voorstel zouden hebben gedaan om met 1o. Januarij 1854 die belastingen af te schaffen? Spr. aarzelt niet dit met ja te beantwoorden, maar hij voegt er bij, dat zij dan niet gewacht zouden hebben tot 8 November, maar dat zij het voorstel vóór of bij het indienen der begrooting zouden hebben gedaan. Maar, zeide men, zal het voorstel dan baten? Is het voorstel een panacé? De voorstellers antwoorden dat zij een zeer bescheiden voorstel hebben gedaan, een zeer gematigd voorstel. Dit intusschen kan bij de discussiën verder ontwikkeld worden. Spr. wenscht die discussiën, ook om den heer Groen, beter ingelicht, terug te brengen van eene uitdrukking, die Spr. zal niet zeggen onparlementair, maar in zijn mond zeer sterk is, dat namelijk het voorstel *ondoordacht* zou zijn. Bij de discussie hopen de voorstellers nader de *gedachte* te verklaren, welke hun geleid heeft.

De heer van Bosse zegt, dat, na de uitvoerige rede van den heer Thorbecke, zijne taak ligter is geworden. Hij zal dan ook kort zijn, doch vooraf een woord van zich zelven spreken. Hij is in de eerste plaats den heer v. d. Brugghen dank schuldig voor al het goede, dat hij van hem in het midden heeft gebragt. En als Spr. nagaat, hoe meesterlijk en met bijtende ironie, de heer Groen dikwerf zijne aanvallen doet, dan moet hij verklaren er van die zijde nog al zeer goed te zijn afgekomen. En toch heeft Spr. een enkel woord uit den mond [illegible] g troffen; het [illegible] onbedachtzaamheid, [illegible] spelen met 's lands financiën, een verwijt, zoo ver afstekende met den lof van een redenaar, die den heer Groen voorafging. Het heer v. Golstein, die zich hevig heeft uitgelaten tegen het in overweging nemen van het voorstel heeft zijn tegenstand vooral gebouwd daarop, dat, volgens hem, de toestand de financiën volledig bekend was, dat het noodeloos was er over te spreken of belastingen konden worden afgeschaft; dat dit was een eximona, dat dit niet kon geschieden zonder aequivalent. Het is met het oog daarop, dat Spr. inzonderheid zal wijzen op zijne vroegere gedragingen.

De begrooting voor het volgende jaar sluit zonder toevoeging van het koloniaal batig slot. Nu zegt Spr. niet, dat wanneer zich geene buitengewone omstandigheden hadden voorgedaan, hij dan welligt het voorstel niet zou achterwege hebben gelaten, maar wanneer hij bij den gunstigen finantiëlen toestand, in aanmerking neemt den grooten nood, ten gevolge van den duren prijs der levensmiddelen; wanneer hij let op vroegere maatregelen der Regering, en als hij het oog vestigt op hetgeen hij zelf als Minister heeft gedaan, — dan meende hij grond genoeg [illegible] hebben om zijne medehulp tot het voorstel niet te [illegible] hen die ook van meening waren dat er iets meer [illegible] ieden, dan hetgeen door de Regering was gedaan [illegible] mogten, dat die verandering van [illegible] de volgende opmerking maken [illegible] der belastingen heeft hij het [illegible] begrooting gesproken. [illegible] de toestand onzer finantiën met 20 mill. is [illegible]

Dit cijfer nu is groot genoeg, als men het oog vestigt op hetgeen van zoo vele zijden verlangd wordt: vermindering van belastingen. De vraag ter beslissing is dan ook deze, of men als vast beginsel aanneemt, dat, wanneer voor het evenwigt der ontvangsten en uitgaven het O. I. batig slot niet meer noodig is, men alsdan tot vermindering van belasting zal overgaan, dan wel of men daarmede nog langer wil wachten. Dit is de hoofdvraag. Spr. heeft dit een en ander aangevoerd, omdat sommige [illegible]enaars verder zijn gegaan, en zij meenden dat de voor[illegible] nu reeds andere zaken op het oog te houden hadden [illegible] is daarom goed juist te preciseren, van welk [illegible] de voorstellers zijn uitgegaan. — Nu komt Spr. tot [illegible]derzoek der vraag, of het voorstel al dan niet in overweging [illegible] worden genomen. Hij zal nu niet breedvoerig [illegible] punten, door den Heer Groen in het midden ge[illegible]

Dat lid heeft [illegible] Memorie van toelichting in de hand op eenige punten [illegible] vooropgezet en waaromtrent hij twijfel koesterde. Hij [illegible] dat hij minst genomen, twijfelde of de bezuiniging [illegible] uitgaven wel het gevolg was van de Grondwetsherziening van 1848. Spr. moet verklaren, geene andere reden te [illegible] en hij zal later gelegenheid genoeg hebben zijne meening te staven. Er zijn door hetzelfde lid ook bedenkingen op de berekeningen gemaakt; hij beweerde dat de vermindering van 10 cents op het Ned. pond vleesch fautief is. — Spr. neemt daarvan niets terug. De berekeningen zijn gezamenlijk gemaakt, en bij de onmogelijkheid eene mathematische zekerheid, heeft men een gemiddeld cijfer genomen. — Het voornaamste punt van bezwaar des heeren Groen was, dat het voorstel niet aan het doel zal beantwoorden. Over die meening heeft ook de heer van Lennep zijne gevoelens geuit, en deze heeft gewaagd van illusiën, welke zoo spoedig mogelijk moesten weggenomen worden.

Als er sprake is van illusiën, dan voorzeker kan de rijkbegaafde dichter die 't beste opwekken, maar uit de stukken tot dit voorstel betrekkelijk, kunnen zij niet gemaakt worden. Integendeel uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de voorstellers zich geene illusiën gemaakt hebben. Er wordt wel degelijk in gezegd, dat de voorstellers wisten, dat door het voorstel op zich zelf de nood der arbeidende klasse niet zou worden *weggenomen*, maar dat het doel was, daarin te gemoet te komen, die nood eenigermate te lenigen. De voorstellers hebben geen algemeen geneesmiddel voorgeschreven, maar alleen een middel tot verzachting, meer niet. — De heer Groen heeft ook gewaarschuwd voor mogelijke gebeurtenissen, voor eene eventuele crisis. Spr. antwoord voor eene eerste crisis bestaan er middelen. Maar vroeg men voor eene 3e en 4e, wat dan? Hij weet dit niet.

De heer Sleeswijk Vening was aanvankelijk voornemens zich te verklaren voor het in overweging nemen, maar is daarvan teruggekomen na de redevoering van den heer Thorbecke, waaruit hij niet kon afleiden, dat er genoegzame grond voor het voorstel zelf was. Hij ziet in dat voorstel bloot eene politieke demonstratie, zonder meer. Hij vindt te minder reden voor de afschaffing der belastingen, bij het voorstel bedoeld, omdat hij meent, dat daarin eerder moet voorzien worden door verhoogde dagloonen, en omdat hij aan den anderen kant op de Staatsbegrooting meerdere uitgaven te gemoet ziet. Het tonnegeld stelt hij echter niet op gelijke lijn, want in de afschaffing daarvan ziet hij een stap tot meerderen handelsbloei. Hij treedt overigens in uitvoerige beschouwingen over belastingen en belastings-stelsels, en meent, dat een groot voordeel van de accijnsen is, dat men er aan gewoon is en dat zij gelijkelijk drukken. Bij de uiteenzetting der redenen, waarom hij het voorstel houdt voor eene politieke demonstratie, en waarbij hij zich refereert aan de woorden van den heer Groen, wijst hij er op, dat het vorig ministerie niet is getrouw gebleven aan de rangregeling der belastingen, in de gelijkheid omschreven, wanneer dat in onderscheidene gemeenten, in strijd met die gemeentewet, belastingen op de huurwaarde zijn gecontinueerd. Hij ontwikkelt dit zeer in het breede, doch bekort zich, na de aanmaning des voorzitters, om zich bij het onderwerp in discussie te houden.

De heer Thorbecke kan niet helpen, dat de vorige spreker geen grond vindt voor het voorstel. Hem dacht, dat in de mem. van toel. de gronden genoegzaam waren blootgelegd, terwijl, wanneer heden geene of geene nieuwe gronden mogten zijn bijgebragt, dit het gevolg is van het terrein, waarop de beraadslaging zich beweegt, namelijk de vraag over het in overweging nemen. Een enkel woord over sommige gronden van den heer Vening. Hij zegt: de dagloonen moeten verhoogd worden, dat wil zeggen: zij moeten rijzen. Welnu, hoe wordt het dagloon verhoogd? Niet alleen door vermeerdering van dat loon in geld, maar evenzeer door vermindering van de lasten, die op den arbeid drukken, zoodat de dagloonder met minder geld zich meer kan aanschaffen. Omtrent het aangevoerde nopens instandhouding hier of daar van belasting op de huurwaarde, in strijd met den geest der gemeentewet, merkt Spr. op; dat dit in zeer enkele gemeenten is moeten toegestaan worden, omdat deze nog niet dadelijk op andere wijze in de behoeften konden voorzien. Het waren eenige zeldzame uitzonderingen, toegestaan, omdat die gemeenten verklaarden in dat oogenblik zich nog niet op eene andere wijze te kunnen redden. Wat bewijst zulks tegen het stelsel der gemeentewet, wat tegen dit voorstel?

Het voorstel was, zeide de heer V., blootelijk eene politieke demonstratie. Spr. zal over de beteekenis [illegible] den heer V. niet twisten, elk [illegible] politieke demonstratie [illegible]. Het voorstel is niets anders dan eene aanvulling van wat de Regering gemeend heeft tot dusver te moeten nalaten. Maar gesteld het ware eene politieke demonstratie in den zin, door dien spreker er aan gehecht, welnu, de Kamer heeft het in handen, aan het voorstel dat karakter te ontnemen. De Kamer neme het voorstel aan, en het zal niet meer zijn een demonstratie. Wijzende op de woorden des Ministers van finantiën, bij den aanvang der zitting gebezigd, zal Spr. op dit oogenblik, hij wil niet zeggen, dat dit steeds het geval zal zijn, minister eler zijn dan de heer Vening, want hij zal volgen het gevoelen des ministers, die aan de Kamer overliet de quaestie te onderzoeken.

De heer van der Brugghen maakt nog drie aanmerkingen op de rede van den heer Thorbecke: 1o. het schrikbeeld, waarvan Spr. heden morgen gewaagde, was niet geput uit dat zoogenaamde vlugschrift, maar uit de gezindheid, die hij meent, dat bij den heer T. en andere voorstellers bestaat, om in 't eind tot eene *income-tax* te komen. Met zoo iets in het verschiet, hebt Spr. beducht voor den eersten stap. — 2o. De niet-nationale rigting van het vorig Ministerie. Spr. erkent, dat hij welligt zijn denkbeeld in juistere bewoordingen had kunnen uitdrukken, want door te hebben gezegd, dat die rigting niet meer de nationale was, zou hij onwillekeurig erkend hebben, dat zij eenmaal wel national was, en dat kan hij niet aannemen; maar hij sprak er alleen van, niet in algemeenen, in parlementairen zin, en dan houdt hij de nationale rigting [illegible] zijn deze, welke zich in de laatste verkiezingen heeft ge[illegible] baard. — Spr. heeft niet het regt betwist tot het doen van [illegible] voorstel, maar alleen de oirbaarheid van het voorstel-zelf wi[illegible] bestrijden.

De heer Thorbecke mag de beide vorige sprekers [illegible] onbeantwoord laten. Van de drie punten, door den [illegible] v. d. Brugghen nader gereleveerd, zal hij twee opne[illegible]. Hij kwam terug op zijne straks gebezigde voorspiegel[illegible] van een gapenden afgrond, die aan het einde van den [illegible] was, waarop de voorstellers hem uitnoodigden den eerst[illegible] stap te doen. Die afgrond was een income-tax. Maar [illegible] voorstel waarborgt juist tegen de verwezenlijking van [illegible] schrikbeeld. Als de Kamer den voorgestelden weg betreed[illegible] dan zal er geen income-tax benoodigd zijn. Het voorst[illegible] wordt gedekt uit de gewone middelen. Die Spreker is [illegible] teruggekomen en heeft nadere uitlegging gegeven van zij[illegible] vroeger gezegde, dat het vorig Ministerie *niet meer* ui[illegible] drukte eene nationale rigting. Hij is zelfs verschrikt vo[illegible] het gebezigde woord, want hij gevoelde, dat men an[illegible] woorden kon, dat dan toch vroeger die rigting de nati[illegible] nale was.

Nu heeft hij de uitdrukking gewijzigd; hij meende [illegible] zeide hij, maar in parlementairen [illegible] eene nationale regering en eene nationale Kamer, en [illegible] had daarbij het oog gevestigd op de jongste verkiezingen en op de meerderheid dezer Kamer. Maar, wat doet het [illegible] deze Kamer heeft toch geen mandaat om alles aan te ne[illegible] men wat van dit ministerie komt, of alles te verwerpe[illegible] wat van eene tegenovergestelde zijde wordt aangeboden? Wat nu meer bepaald de tweede rede van den heer Groe[illegible] betreft, deze heeft nu inzonderheid aanbevolen het voorste[illegible] wel in overweging te nemen. De strekking zijner eerst[illegible] rede was, zoo Spr. zich niet geheel bedriegt, om de over[illegible] weging te *ontraden*. Hij zeide: het voorstel is een partij[illegible] voorstel, en het voordeel, dat bereids door de voorsteller[illegible] behaald is, moet hun ten spoedigste worden ontnomen en dat zal geschieden door de discussien over het voorstel zelf. — Een partij-voorstel; maar uit den inhoud van he[illegible] voorstel is daarvan geen spoor; en of het een partij-voor[illegible] stel kan worden, dat moet blijken uit de stemming.

Dan eerst zal men kunnen ontwaren hoe de meerderheid er over denkt en hoe de verhouding der partijen in de Kamer zamengesteld is. — Spr. antwoordt ook nog, da[illegible] het [illegible] den accijns op varkens en schapen [illegible] zoo veel moeite is tot stand gekomen, als de heer Groen dit onderstelde, en zeg[illegible] ook, dat het tegenwoordig voorstel, wel verre van eene proefneming, eene blijvende verbetering is. Dezelfde Spr. heeft zich ook nog verschoond tegen het verwijt, alsof hij de oppositie wilde smoren, en zeide: neen, dat deden zij die in de vorige Kamer hem steeds te gemoet voerden: „gij zijt buiten de orde.” Men onderscheide wel: niet a[illegible] de oppositie in [illegible] de orde,” maar dat is meermalen gezegd aan den heer Groen persoonlijk, die in den regel buiten de orde was. Die Spr. heeft ook gezegd, dat hij de verdiensten van het vorig Ministerie hulde bragt, waar dat het in de politiek en in de finantiën in deszelfs pogingen is te kort geschoten. Daartegen moet Spr. aanmerken, dat hij overtuigd is, dat het vorig Ministerie kan gelooven, dat, hoe meer het kan gedaan hebben, hoe meer het begreep, dat nog meer te doen noodig was. Maar als men zegt, dat het geheel te kort geschoten is, dan moet hij toch zeggen, dat, als er toch zooveel gedaan is, dat men nu reeds tot [illegible] stel als het onderwerpelijke komen [illegible] dan toch niet kan beweren, dat het [illegible] ministerie ten eenemale in zijne pogingen zou [illegible] geschoten. In betrekking tot hetgeen 't [illegible] doen, kan het waar wezen, maar in den zin [illegible] heer Groen er aan gaf, is de bewering niet [illegible]

Ten slotte [illegible] dat er hier geen sprake is van het [illegible] volkswaan alsof door dit voorstel het [illegible] zijn gehaat, maar dat het is een uit[illegible] de overtuiging dat van het volk niet meer [illegible] worden dan noodig is; dat men, waar het [illegible] moet wegnemen de belemmeringen, die de vrije ontwikkeling in den weg staan, alsoo voor zoover dit van de landsregering afhankelijk is, dat het volk alsdan het best overtuigd wordt, dat [illegible] overige moet aanwenden.

De heer Schimmelpenninck van der [illegible] na hetgeen zoowel voor als tegen het voorstel gehoord is, de zaak vatbaar is, om tot beslissing te worden gebragt. Hij stelt mitsdien voor de beraadslagingen te sluiten en over te gaan tot de stemming.

Niemand daartegen bedenking hebbende, wordt alzoo besloten.

Er wordt alsnu in omvraag gebragt: of het voorstel van den heer Thorbecke en 8 andere leden der Kamer tot afschaffing van het tonnegeld en tot afschaffing van den accijns op het geslagt in nadere overweging zal worden genomen.

Met 55 tegen 3 stemmen wordt tot het in overweging nemen besloten.

Tegen stemden de heeren van Lennep, van der Brugghen en Sleeswijk Vening.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, [illegible]